

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România 2011-2012

Climates

128
Anul 14
august 2020

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Danseuse au cirque, de Marc Chagall

CUPRINS

Mihai Eminescu/Poezii...3
Gherghe Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului(46)...4
Dragoș Niculescu/ Filozofia și știința sub semnul unității...6
George Petrovai/ „De profundis” de Oscar Wilde...8
Irina Lucia Mihalca/Poezii...9
Anton Găgiu/ Note de lectură...10
Simona Laiu/Limbajul ȣesografic al Marii Uniri...11
Julia Henriette Kakus/ Și prin urechea acului...13
Marin Moscu/ Poeme...14
George Ioan Canache/Plecarea la cei drepti...15
Ștefania Oproescu/ Portocala de plastic...16
Irina Airinei/ Interviu cu Maria Gaitan Mozes...17
Ionuț Ȣene/Poeme...18
Melania Rusu Caragioiu/ Un buchet de gânduri...19
ITHACA/ Colaj liric...20
Ion Iancu Vale/ Despre pădure...21
Ecaterina Chifu/ Prietenii mei scriitorii...22
Nicolae Dina/ Ștefan Vida Marinescu...24
Lucian Zeev Herscovici/ Curcubeu peste Haifa...26
Nicolae Rotaru/ Poezii...27
Acad I.A. Pop/ Fervoarea demolării...28
Ben Todica/ Împușcat pentru o carte...30
Ion Teodor Palade/ Caiet de școlar...31
Vasile Filip/ Demnitatea sincerității...32
Georgeta Blendea Zamfir/ Romulus Harda...33
Dan Mihăescu/ O scrisoare care nu s-a pierdut...34
Liviu- Gabriel Simionescu/ Un... Cuvânt înainte...35
Veronica Balaj/ Ștefan Popa Popa ...36
Claudia Voiculescu/ Festivalul „Ionel Perlea”...38

ERATĂ

Stimați prieteni la pagina 22 a numărului 127 al revistei se află articolul „O pagină de istorie de la Mircea Eliade...” ce poartă semnătura scriitoarei Persida Rugu. Domnia sa m-a atenționat că acest material nu este o creație proprie, și că a fost preluat și transmis, doar pentru lectură. Regret și îmi cer scuza pentru neatenție și eroarea comisă.

Ion Iancu VALE

Coperta 1

„Danseuse au cirque”, de
Marc Chagall

CONTURI PENTRU DEPUERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev, Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Ȣene, Baki Ymeri, Mihaela Loredana Mușetescu, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Florea Turiac, Gabriel Mihalache, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Grigore Grigore, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen Georgeta Popescu

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Poeme de Magda Isanos

Dumnezeu

Oamenii bogați au făcut icoane,
catapitezme-aurite și strane,
însă Dumnezeu n-a venit
în locul astfel îngrădit.
Bogații stăteau groși, împovărați
și se uitau la sfinții frumos îmbrăcați.
În vremea asta, Dumnezeu zbura-n copaci,
făcându-i să-nflorească. Fugea la săraci,
cerându-le mămăligă și ceapă.
Era când câmpie verde, când apă.
Alteori se făcea mic
și s-ascundea în floarea de finic,
ori s-apucă să crească-n păpușoaie,
s-ajute furnicile la mușuroaie,
să dea pământului mană și ploaie.
Avea atâtea de făcut Dumnezeu,
și oamenii îl plectiseau mereu,
cerând unul pentru altul rău.
Îi auzea strigând: „Pământul meu...”
Îi vedea punând semn de hotar,
ciopârțind, împărțind minunatul dar.
Atunci se supăra. Pornea furtuna.
Cu secetă și ploaie-nghețată lovind într-una,
se făcea mare
și-nfricoșat,
ca muntele cu păduri îmbrăcat.
Pană venea o pasăre la el.
Codobatura, sau un porumbel,
și spunea: „Doamne, mi-a căzut puiul jos.
Zi să se facă iară frumos,
să răsară soarele și să-l gălesc...”
„Facă-se voia ta, sol păsăresc...”
Și Dumnezeu puneă fulgeru-n teacă
și s-apuca alte lucruri să facă.

Cânt

Cânt ca privighetorile oarbe.
Nu știu, eu sorb cântecul sau el mă soarbe.
Atât de sus ne-nălțăm câteodată...
Sufletu-mi arde de-o flacără înfricoșată.
Ca rugul din care a vorbit Dumnezeu,
așa arde sufletul meu.
Cred în zâne, în sfinți și minuni;
prietenii, nu-mi împlețiți cununi.
Cântecul e-n mine ca-n voi tăcerea;
îi bănuiesc uneori puterea,
însă nu știu nimic și mă-nchin smerit
îngerului lângă mine ivit.
Fă-mă să cant despre oameni și suferinți,
șoptesc cu buzele reci, fierbinți,
despre săraci, despre copii și foame...
Și-n mijlocul cereștii mele spaime,
întrezăresc cuvintele de foc,
cu care-ar trebui să creez lumea, s-o pun la loc.
Apoi rămân singură. Nu știu nici eu
de ce mi-a vorbit din stușișul aprins Dumnezeu.

Murim... ca mâine

E-așa de trist să cugeți ca-ntr-o zi,
poate chiar mâine, pomii de pe-alee
acolo unde-i vezi or să mai stee
voioși, în vreme ce vom putrezi.
Atâta soare, Doamne, -atâta soare
o să mai fie-n lume după noi;
cortegii de-anotimpuri și de ploi,
cu păr din care șiruie răcoare...
Și iarba asta o să mai răsară,
iar luna tot așa o să se plece,
mirată, peste apa care trece noi
singuri n-o să fim a doua oară.
Și-mi pare-așa ciudat că se mai poate
găsi atâta vreme pentru ură,
când viața e de-abia o picătură
între minutu-acesta care bate
și celălalt - și-mi pare ne-nțeleș
și trist că nu privim la cer mai des,
că nu culegem flori și nu zâmbim,
noi, care-așa de repede murim.

În căutarea adevărului (46). Între oameni și zei

„Oamenii sunt zei muritori, iar zeii sunt oameni nemuritori. Fericit este cel ce prinde sensul acestor cuvinte pentru că el deține cheia către toate.” - Hermes Trismegistul

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

Oamenii de știință susțin că pe măsură ce o civilizație se dezvoltă tehnologic, iar numărul populației crește, nevoia de energie pentru supraviețuire crește exponențial. De unde să procure oamenii această energie necesară menținerii și dezvoltării unei civilizații decente? Astrofizicianul rus Nikolai Kardashev a propus în 1964 o modalitate de a determina dezvoltarea unei societăți în funcție de câtă energie și ce tipuri de energie are la dispoziție. Scara dezvoltării civilizațiilor propusă de Kardashev (care căuta dovezi ale existenței extraterestre în undele radio provenite din spațiu) are trei clase, fiecare dintre ele cu propriul nivel energetic. Dar care sunt caracteristicile acestor tipuri de civilizații? Viitorul sună straniu: scara dezvoltării civilizațiilor este incredibilă, iar noi, deocamdată, nu suntem nicăieri! O civilizație de gradul I poate recolta și depozita toată energia primită de la steaua sa, care are o capacitate energetică de aproximativ 100.000 de ori mai ridicată decât are nevoie civilizația umană în prezent. O astfel de civilizație va putea să folosească toată energia planetei pe care se află, controlând forțele naturii, așa cum sunt: uraganele, seismele, erupțiile vulcanice etc. Un astfel de grad de dezvoltare poate părea greu de imaginat în stadiul actual al lucrurilor, însă nu este vorba decât de un nivel de bază, chiar primitiv, de exploatare energetică prin comparație cu celelalte tipuri mai avansate de civilizații. Noi, oamenii, nu suntem capabili să atingem acest nivel decât dacă renunțăm la exploatarea exagerată a resurselor planetei acumulate în timp, la consumurile exagerate pentru hrana, îmbrăcămintea, transportul și habitatul nostru. Dar, mai ales, să renunțăm la războaiele dintre noi care consumă majoritatea energiei planetei. Tehnologiile utilizate de om în toate domeniile au randamente foarte mici, rareori depășind 20 %. Nici pe departe nu

stăpânim natura, ci din contră, o degradăm pe zi ce trece, punând în pericol dispariția speciei umane. Nu putem trece la o civilizație mai avansată până nu atingem nivelul 1 de civilizație. Următorul pas este o civilizație de Tipul II, o civilizație capabilă să exploateze întreaga energie de care are nevoie direct de la steaua - mamă, dar nu numai prin transformarea radiației solare trimise către Pământ în energie, așa cum făcea o civilizație de Tipul I, ci prin controlarea directă a proceselor stelare, în special al fuziunii nucleare.. Teoreticienii au propus mai multe metode prin care ar putea fi controlată puterea unei stele, dar cea mai populară dintre ele este poate „Sfera Dyson”. Un astfel de dispozitiv ar îngloba steaua - mamă, recoltându-i o parte din energie pe care o produce și pe care o transferă pe planetele sistemului solar unde este stocată pentru utilizare. O astfel de civilizație ar dispune de metode eficiente de a face fuziune nucleară, mecanismul care conferă energie stelelor, iar planetele gigantice gazoase din sistemul său solar ar fi exploatate de hidrogen care ar fi transferat către gigantice reactoare cosmice de fuziune, obținând și mai multă energie necesară dezvoltării. Niciun pericol dintre cele cunoscute până în prezent de oamenii de știință nu ar putea amenința cu dispariția o civilizație de Tipul II. Un eventual asteroid gigantic, de dimensiunea Lunii, care ar intra în sistemul nostru solar și ar amenința să lovească Pământul ar putea fi pur și simplu vaporizat fără urmă. Sau, o abordare mai puțin distructivă ar fi să mutăm pur și simplu parțial orbita Pământului din calea amenințării. Evident că ar exista și alte opțiuni, cum ar fi interpunerea unei planete gigantice, precum Jupiter, în calea asteroidului. Nimic din toate acestea nu ar fi imposibil pentru o civilizație de Tipul II. Pentru Nikolai Kardashev o civilizație de Tipul III ar fi ultima și este o civilizație de călători intergalactici care cunosc tot ce este de cunoscut despre energia galaxiilor. În ceea ce privește specia umană, sute de mii de ani de evoluție ar putea avea ca rezultat niște oameni complet diferiți de cei din prezent: pe jumătate organisme biologice, pe jumătate mașinării complexe (cunoscute ca cyborgi). La acest nivel de dezvoltare o civilizație va dispune de armade de roiuri de roboți care vor descoperi și

vor coloniza singuri noi planete, exploatându-le resursele. Odată ajunși pe o astfel de planetă roboții își vor construi fabrici din resursele existente pe planetă în care vor începe să se multiplice. Astfel, o civilizație de Tipul III poate coloniza sistem solar după sistem solar, extinzându-se în întreaga galaxie. În ceea ce privește călătoriile intergalactice, o civilizație de Tipul III dispune de tehnologia necesară deschiderii de găuri de vierme și/sau dispune de motoare cu propulsie superluminică. Nikolai Kardashev a considerat că o civilizație de după Tipul III ar fi mult prea avansată și nu crede că s-a trecut dincolo de acest tip. Acest lucru însă nu i-a oprit pe alți teoreticieni să-i extindă raționamentele. Alți astronomi au extins această scară cu încă două trepte: Tipul IV și Tipul V. O civilizație de Tipul IV ar putea controla orice formă de energie din întregul Univers, ar putea ieși din Univers, depășind ritmul de extindere a spațiului și timpului și ar putea locui în singularitățile găurilor negre. O astfel de civilizație ar dispune de surse de energie necunoscute încă științei. Tipul V de civilizație (energia disponibilă pentru o astfel de civilizație este echivalentă cu întreaga energie existentă nu doar în Universul nostru dar și în alte universuri, de-a lungul oricărei și tuturor liniilor temporale) nu mai este o civilizație umană. Aici putem practic să vorbim despre "zei" care au capacitatea de a manipula întregi universuri după bunul plac, deschizând noi universuri prin Big-Bang-uri și închizând universurile pe care le-au secătuit de energie. Trist, dar adevărat, civilizația umană este foarte departe de astfel de capacități. În primul rând este important de precizat că societatea umană, în prezent, nu se află încă pe nicio treaptă, nici pe treapta I-a. Cum încă noi ne asigurăm necesarul de energie forând după plante și animale moarte, suntem o civilizație de Tipul 0 și avem un drum foarte lung în fața noastră până vom deveni o civilizație de Tipul I. Astrofizicianul Michio Kaku este de părere că, ținând cont de locul în care se află civilizația umană și de direcțiile sale de dezvoltare, vom urca pe prima treaptă a scării lui Kardashev abia peste 100 - 200 de ani...Care va fi viitorul rasei umane? Dacă suntem singurele ființe inteligente din galaxie, ar trebui să ne asigurăm că vom supraviețui. Dar intrăm într-o perioadă a istoriei cu grad de risc în creștere exponențială. Utilizarea resurselor finite ale planetei Pământ au crescut exponențial și din septembrie 2009 nu mai susține necesarul de energie pentru o creștere economică. Capacitatea tehnologică atinsă nu e capabilă să protejeze mediul înconjurător ducând la degradarea lui. Codul nostru genetic încă mai poartă instinctele egoismului și agresiunii care ne-au favorizat supraviețuirea în trecut pe planeta Pământ. Va fi

destul de dificil să se evite dezastrul în următoarea sută de ani, fără a mai vorbi de următoarele mii sau milioane de care are nevoie omenirea să atingă măcar nivelul I de civilizație. Noi oamenii ne considerăm zei fără a avea capacitatea creatoare a acestora și nici suficient timp la dispoziție (maxim 120 ani din care numai 60 ani activi). Încă nu cunoaștem cum a apărut omul pe planeta Pământ. Unii consideră că a avut loc o evoluție întâmplătoare de la neființă la ființă (sau de la anorganic la organic), iar alții consideră că există un Creator (arhitect universal sau inteligență universală) care a adus universul nostru la viață. Cu toții am observat în jurul nostru, sau poate chiar ne-am confruntat cu ceea ce putem numi criza omului modern, în special a celui om centrat pe acumularea de bunuri și valori, respectiv centrat pe propria persoană și bunăstarea la care poate ajunge. O ipoteză prin care să se explice această criză este legată de eșecul omului de a-și găsi locul și sensul într-o lume care nu mai are sens. Omul modern, spre deosebire de omul societăților arhaice, a pierdut abilitatea de a se raporta la sacru în tot ceea ce face, iar pentru omul religios al societăților arhaice situarea în sacru era exact ceea ce dădea sens vieții și activităților sale vitale (Mircea Eliade). Activitățile zilnice ale omului modern nu mai au o semnificație religioasă, locuința sa nu mai reflectă un model divin, lumea sa este tot mai desacralizată. Conform teoriei clasice a secularizării, în societatea contemporană se constată un declin al creștinismului, ca urmare a modernizării; pe măsură ce societățile se modernizează, devin mai complexe, mai raționale, mai individualiste și mai puțin religioase. Efectele pe care desacralizarea lumii le are asupra omului modern pot fi îngrijorătoare atât la nivel individual, cât și la nivel social. Viktor Frankl vorbește de vidul existențial al omului modern care nu își găsește sensul vieții. Carl Gustav Jung menționează compartimentarea conștiinței omului modern și pericolul scindării dintre conștiința civilizată și instinctele primare, ceea ce duce la un grad ridicat de disociere și confuzie psihică. Un simplu virus, apărut la începutul anului 2020, numit Covid 19, a creat panică în societatea umană de pe întreaga planetă contribuind la o psihoză în masă și la o îndepărtare a oamenilor unul față de altul. Mircea Eliade, într-un interviu realizat de Paul Barbăneagră, afirmă că o societate total areligioasă ar fi în pericol de a se autodistrage. Încheie cu afirmația lui Hermes Trismegistul care îi dezvăluie lui Asclepios că „Dumnezeu nu are nume, sau mai curând le are pe toate, deoarece el este în același timp Unu și Întregul”.

Va urma

FILOZOFIA ȘI ȘTIINȚA SUB SEM.NUL UNITĂȚII

Dragoș NICULESCU

Continuare
din numărul trecut

1.1. Orientarea pozitivistă și neopozitivistă.

Auguste Comte (1789-1857), centrându-și pozitivismul pe istoria științelor, exclude „adaosurile” metafizice, considerate vetuste, deci insuficiente, și proclamă, deasupra gândirii speculative și teologice, supremația succesiunii fenomenelor și a legilor prin care respectivele fenomene își manifestă devenirea. Obiectul metafizicii poate să devină, de acum, obiect al științei. Îndepărtarea de metafizică, va fi continuată, la sfârșitul secolului al XIX-lea, de neopozitivismul lui O. Neurath, R. Carnap, H. Reichenbach, B. Russell și Ludwig Wittgenstein, al cărui obiectiv îl va constitui construirea unui limbaj unificat al științei, pe baza analizelor logico-semantice și sintactice. Însă, după cum apreciază și Acsinte Dobre în „Introducere în epistemologie”, neopozitivismul eșuează: „Reconcilierea empirismului tradițional cu existența adevărilor logice și matematice pe care și-a propus-o neopozitivismul a rămas tot ca o problemă deschisă”. Depășind însă limitele și eșecurile sale, neopozitivismul prezintă și aspectul pozitiv al introducerii unei atmosfere de precizie și rigoare în discursul filozofic și științific, elaborând chiar noi instrumente metodologice de verificare a teoriilor științifice.

1.2. Falsificaționismul lui Karl Popper.

Falsificaționismul lui Karl Popper este foarte interesant în calitatea lui de instrument de verificare

a validității teoriilor științifice, un fel de reducere la absurd aplicată stadiului final teoretic, care, printr-o critică rațională a eventualelor erori și eliminarea lor, ajunge la schimbarea premiselor, a ipotezelor problematice de la care se pleacă. Pe lângă faptul că ea apare ca aplicabilă doar restrictiv, acelor teorii care se pretează la revizuirea experimentelor sau a calculelor care jalonează algoritmul teoretic și metodologic, fiind mai greu sau imposibil de aplicat teoriilor de factură umanistă – luăm exemplul celor filozofice, speculativ-discursive și narativ-conceptuale – concepția popperiană suferă, în aprecierea noastră, de o capitală defecțiune internă, care, practic, o compromite, iar această defecțiune este următoarea: depistarea unor erori în fluxul teoretic, ai unor falsificatori ai concluziei teoretice finale, firește că impune restructurarea, remanierea întregului construct teoretic, dar nu neapărat și a premiselor, a ipotezelor teoretice de la care se pleacă. Din punct de vedere prospectiv și teleologic, atingerea finalității intenționate la început poate fi ruinată complet de aceste greșeli sau poate fi afectată doar parțial, deviată cu un grad acceptabil și recuperatoriu – în ambele cazuri impunându-se revizuirea și corecțiile teoretice necesare. Dar intuiția, ideea centrală de la care se pleacă, ipoteza strălucitoare care îl aruncă pe cercetător în lupta cu tăriile universului nu poate fi atât de ușor destituită sau schimbată, ea poate rămâne luminoasă și valabilă, relansând efortul teoretic înspre o apropiată sau nouă direcție de lucru. Funcționarea cu necesitate a unui instrument corector teoretic, fondat pe principiul unui *modus-tollens* nu ni se pare validă, căci falsificarea concluziei teoretice, chiar dacă reușește depistarea unor erori interne nu implică în mod obligatoriu schimbarea ipotezei sau anularea ei, ci, adesea, doar corectarea acestor erori subminante și refacerea cu obligativitate a concluziei teoretice, astfel încât nașterea unei noi probleme (P2) să nici nu existe, ci să existe doar ajungerea la o nouă concluzie teoretică, pe fondul interogativ și sondabil al aceleiași teme. De aceea, considerăm că, în acest caz, al instrumentului de verificare și corectare teoretică popperian, funcționând pe baza falsificaționismului, demonstrația argumentativă validă de tip *modus-tollens* nu funcționează cu necesitate (adică întotdeauna), pentru că premisa de lucru (ipoteza) poate rămâne adevărată, ceea ce nu înseamnă că nu poate funcționa în unele cazuri. În cazul în care *modus-tollens*-ul falsificaționist nu funcționează, este în schimb vorba despre un sistem de reglare de tip *feed-back* între concluzie și erori sau între

concluzie și diferite stadii operative, sistem de reglare care lasă neatinsă ipoteza. Considerăm deci că un proces atât de amplu, cum este cel al elaborării constructului teoretic, și care începe cu o scânteietoare, intuitivă, deci transcendentală idee, nu poate fi verificat și corectat printr-un instrument de validare în care falsificaționismul de tip modus-tollens funcționează necesar, iar atunci când falsificaționismul nu poate fi aplicat, poate fi înlocuit cu un feed-back reglator între concluzie și erori.

1.3. Orientarea istoristă.

Thomas Kuhn, St. Toulmin, R. N. Hanson, P. Feyerabend sunt reprezentanții orientării istoriste, centrată pe criză și revoluție științifică, pe anomalii și paradigme. Dacă în locul progresului cumulativ al științei propus de inductiviști, Kuhn propune, prin opoziție, un progres prin revoluții, în care înnoirile mai profunde în științe vor apărea ca o succesiune ireversibilă de restructurări, ca schimbări ale paradigmelor, totuși Kuhn și ceilalți "istoriști" nu reflectează și mai profund, asupra fenomenului real, dar misterios al apariției cauzal-istorice oportune și reformatoare civilizațional al acestei paradigme. În afara descrierii fenomenului schimbării de paradigmă, "istoriștii" nu-și pun întrebări în legătură cu originea și apariția lui, care susținem că aparțin Înaltului Determinism Energetic, incluzându-se Cauzalității transcendive (v. Teoria Înaltului Determinism Energetic). În rest, concepția lor apare pe cât de frumoasă, pe atât de plauzibilă.

1.4. Unitatea duală a ontologicului și gnoseologicului în abordarea realist-integratoare.

Se simte tot mai mult nevoia abordării cunoașterii în orizontul unității duale a ontologicului și gnoseologicului, într-o abordare realist-integratoare, care se distanțează de interpretările simplificatoare antirealiste sau spiritualist-subiectiviste. În aceste sens, Wladislaw Krajewski propune deplasarea din zona supraestimării adevărului epistemologic ideal, nefactualizat, în zona adevărului izvorât cercetarea realistă a obiectelor de cunoaștere (A. Dobre consideră drept pertinentă această părere, ca singura în măsură de a menține cunoașterea pe făgașul corect). Epistemologia genetică a lui Jean Piaget (1896-1980) găsește o cale de mijloc critică între

programele epistemoogice tradiționale – empirismul obiectivist și apriorismul subiectivist, găsind o formulă relațional-interacțională între subiect și obiect. Dar dacă această concepție se rezumă la stadiile evolutive ale conștiinței copilului, care ar oferi doar o zestre a funcțiilor cognitive moștenite, concepția "deschiderii la experiență", a lui F. Gonseth (1890-1975) merge pe calea opusă, a înțelegerii cunoașterii ca o permanentă interacțiune între un subiect nedesăvârșit și un obiect în devenire, o permanentă adecvare a ființei la experiențe modelatoare, cele trei orizonturi la intersecția cărora se articulează concepția fiind cele ale cunoașterii intuitive, ale enunțării logic-raționale și ale acțiunii (ale experimentării). Astfel încât, unite într-un demers sintetic de instanțiere a cercetării și cunoașterii, cele două metodologii apar drept complementare, cu precizarea că metodologia gonsethiană este, prin contactul formativ al conștiinței cu câmpul permanent deschis al experienței, în acest sens, autofundaționistă. În legătură cu complementaritatea gândire „forte” - gândire „slabă” în știință și în filozofie, importantă este citarea, în lucrarea mai sus menționată, a lui Hans Gadamer, care sublinia cum, „spre deosebire de fizică, în care se elaborează un limbaj predominant «artificial» spre a exprima cu precizie stările real-fizice, filozofia nu dublează limbajul curent, iar conceptele ei păstrează ceva din originea lor în limbajul natural”.

Dar dacă vorbim despre infinit, care este o noțiune dificil de analizat sau interpretat, însăși definirea, abordarea și reprezentarea lui este diferită chiar în cadrul aceluiași tip de gândire, cea logic-formală: în matematica clasică mulțimea infinită este totuși delimitabilă, putând a fi aprehendată de gândirea matematicianului (similar Absolutului filozofic, care cuprinde o energie incomensurabilă într-o Ființă de dimensiuni determinate, dar nemăsurabile), pe când logicismul privește infinitul ca pe o dimensiune ipotetică nesfârșită (șirul numerelor naturale), deși Jeffrey Brower susține, printr-o critică intuiționistă, ca și infinitul matematic să fie tratat exclusiv în mod constructiv și considerat, deci, ca potențial, iar David Hilbert, părintele școlii formaliste, în alocuțiunea "Despre infinit" (1925), sublinia posibilitatea simplificării teoriei sistemului studiat – procedură comună în matematică –, prin adăugarea unor elemente ideale (de exemplu, numerele imaginare).

„De profundis”, impresionanta carte a lui Oscar Wilde despre transfigurarea sa

George PETROVAI

Ca să putem vorbi de transfigurarea lui Oscar Wilde, așa cum ne-o relatează el însuși – cu senzațională sinceritate – în opusculul *De profundis*, trebuie să știm cine a fost și ce încercare a vieții lui (era, ne spune André Gide, în *Amintiri despre Oscar Wilde*, atât de „bogat, mare, frumos, încărcat de fericire și onoruri”, încât strălucea ca zeul Apollo, cu care era asemuit de unii contemporani) l-a determinat să-și renege trecutul efemer-spectaculos, pentru ca, prin mila de care se lasă pătruns, să guste din negrita duiosie generată de suferința pentru altul, pasul decisiv spre fericirea sui-generis de-a suferi pentru altul.

Iar transfigurarea sau radicala schimbare de macaz moral a lui O. Wilde se învederează chiar din titlul *De profundis*, începutul Psalmului 130 (O cântare a treptelor), cu echivalentul românesc „Din fundul adâncului”...

Despre Oscar Wilde se știe că s-a născut în Dublin pe data de 16 octombrie 1854 (fusesse botezat Oscar Fingall O'Flahertie Wills), ca „fiu al unui medic și al unei poete, traducătoare din Lamartine și Dumas-tatăl” (Dan Grigorescu, prefațatorul și autorul Tabelului cronologic la romanul *Portretul lui Dorian Gray*, tradus în românește de D. Mazilu și apărut la noi în anul 1969 la Editura pentru Literatură din populara BPT – Biblioteca pentru Toți); că în 1864, când Oscar era elev la Portora School, doctorul William Wilde „e condamnat pentru atentat la padoare”; că în anul 1871, viitorul scriitor intră în Trinity College din Dublin, din 1874 este student la Oxford, iar în anul 1876 „întreprinde o lungă călătorie în Grecia”; că în 1878 compune poemul *Ravenna* („ca teză la examenul de versificație engleză”), în 1881 Poemele sale se bucură de un mare succes, iar anul următor se instalează la Paris, unde – „după modelul lui Victor Hugo” – scrie drama *Ducesa de Padova*, convins fiind, ne înștiințează A. Gide, „de chemarea lui ieșită din comun” și neputând să-i ierte (sic!) Evangheliei minunile („Evanghelia îl neliniștea și îl chinuia pe păgânul Wilde” – A. Gide), întrucât miracolul păgân, considerat de el o operă de artă, „fusesse uzurpat de creștinism”; că în 1888 publică *Prințul fericit* și alte povestiri, în 1890 apare romanul *Portretul lui Dorian Gray*, în 1891 publică *Crima lordului Arthur Savile* și *Casa cu rodii*, anul 1893 este al comediilor *Evantaiul doamnei Windermere* și *O femeie fără importanță* (*Salomea* este scrisă în cinstea mării actrițe Sarah Bernhardt), anul următor fiind publicat *Sfinxul fără nicio enigmă*; în sfârșit, că în anul 1895 scrie *Soțul ideal* și *Importanța de a fi onest*, pentru ca în luna mai a aceluiași an să fie condamnat la doi ani muncă silnică „pentru corupere de minori”, de unde va fi eliberat pe data de 1 mai 1897.

Așa cum bine precizează Henry D. Davray, prefațatorul și traducătorul opusculului *De profundis* în limba franceză, din toate punctele de vedere întemnițarea constituie pentru O. Wilde „dezastru definitiv”. Da, căci nu numai că iese din

închisoare „profund zdruncinat trupește și sufletește” (Dan Grigorescu) și că „voința îi fusese nimicită” (A. Gide), astfel încât – continuă scriitorul francez – rămăsese doar „o adiere din ceea ce fusese el odinioară”, nu numai că „După eliberare trece granița și nu se va mai întoarce în Anglia niciodată” (Henry D. Davray) (moare de meningită pe 30 noiembrie 1900 și este înmormântat în cimitirul parizian Père Lachaise), dar, cel care-i spusese lui Gide într-o seară la Alger că drama vieții lui constă în faptul că și-a pus geniul în viață, iar în opere doar talentul, izbutește să mai scrie în ultimii trei ani de viață *Balada temniței din Reading* (a apărut în anul 1898) și *De profundis*, volumul de confesiuni publicat postum.

Opusculul *De profundis* (Editura Alfa, 1996) se impune în cugetul oricărui cititor, dar îndeosebi în conștiința oricărui creștin adevărat, prin următoarele două însușiri:

1) Schimbarea esențială (se poate spune „ca de la cer la pământ”) înfăptuită de detenție în substanța morală a lui Oscar Wilde. De pildă, dacă în faza de glorie (cea anterioară întemnițării), ne înștiințează Henry D. Davray, „Paradoxurile și spiritualitatea sa i-au adus atât dușmani cât și admiratori și discipoli”, întrucât „Înzestrat cu excepționale calități, el a obținut multe succese, aparent fără efort” (Glumele și vorbele sale de spirit nu numai că erau repetate pretutindeni în universitate și dincolo de Oxford, dar, în anul 1882, a obținut un răsunător succes prin conferințele ținute la New York, Boston și Chicago), în perioada detenției nu ezită să-i scrie prietenului său Robert Ross (*De profundis* este deschis, implicit îmbogățit, cu cele patru scrisori ale lui Wilde), ba că „sunt mort pentru orice emoție în afară de teamă și de disperare” (scrisoarea din 10 martie 1896), ba că „faptul de a pierde simpatia celorlalți nu mă doare” (scrisoarea din 2 decembrie 1896), ba că „viața de temniță te face să vezi oamenii și lucrurile așa cum sunt în realitate” (a patra scrisoare din 1 aprilie 1897).

2) Remarcabilul curaj de care proaspătul eliberat din temniță dă dovadă în destăinuirea făcută lui A. Gide („Intrasem în închisoare cu o inimă de piatră, fără să mă gândesc la altceva decât la plăcerile mele, însă acum inima mi-e absolut sfărâmată, a pătruns-o mila și am înțeles acum că mila este cel mai de seamă, cel mai frumos lucru ce există pe lume”), dar mai ales în *De profundis*, „singura lucrare care a scris-o în închisoare și ultima sa operă în proză” (Robert Ross): „Pretutindeni unde-i durere, pământul este sfânt” (pag. 38); „Săracii sunt mai înțelepți, mai miloși, mai buni și mai sensibili decât noi” (pag. 39); „Orice degradare a trupului trebuie să contribuie la înălțarea sufletului” (pag. 43); „Între faimă și infamie nu-i decât un pas, și poate chiar mai puțin decât un pas” (pag. 45); „Acum mi se pare că iubirea, de orice fel ar fi ea, este singura explicație posibilă a întregii suferințe ce există pe lume” (pag. 50); „Locul lui Christos este, cu siguranță, alături de poeți” (pag. 53); „Christos a văzut că iubirea este taina primordială a lumii” (pag. 55); „Christos are în El ceva unic” (pag. 65); „Cei ce doresc o mască trebuie să o poarte” (pag. 66); „Spiritul lui Christos ce nu se află în biserică” (pag. 67); „Acum mi-e mai milă de oamenii ce au râs de mine decât de mine însumi” (pag. 70); „În economia ciudat de simplă a lumii, nu primești decât ceea ce dai” (pag. 70); „Totuși, acum am conștiința că în spatele acestei frumuseți, oricât m-ar mulțumi ea, există un spirit ascuns pentru care formele și contururile nu reprezintă decât moduri de manifestare; cu acest spirit doresc să mă pun în armonie” (pag. 74).

POEME

Irina Lucia MIHALCA

Ciudată clepsidră

Frământă cuvintele
dospite-n arderea inimii,
lacrimi se preling prin cioburi,
raze de lumină
reflectă scântei deformate
de tășul sticlei,
cercuri noi se deschid.

Ciudată clepsidră!
Incertitudinea ta, un bulgăre
ce zace-n stare latentă,
la o ușoară adiere,
privire sau șoaptă a minții
se va rostogoli
în abisul mlaștinilor
din meadrese Styxului,
un tăvălug ce va târî
prin focul patimii,
în ceață și umbre,
amintiri calde,
lumină și zâmbet,
spre a uitării lui Lethe...

Suntem călători
pe cele cinci râuri
spre Lumea de Dincolo.

Culorile curcubeului

Pradă stărilor, emoțiilor, trăirilor țâșnesc
stoluri, stoluri de cuvinte,
ca într-o călătorie în necunoscut,
pulsează în noi continente,
purtate în buzunarul gândurilor;
se eliberează, apoi,
roșite sau scrise,
tălmăcite sau neînțelese,
pure sau încărcate,
liniștite sau impulsive,
nuanțate, vulnerabile, fragile,
când simple, provocatoare,
vii, vibrante,
de o frumusețe seducătoare,
pline de lumină, calde, muzicale,

jucăușe, temerare,
când triste, reci, stângace, încercănate,
grele, discrete, însingurate,
uite, pierdute
sau regăsite-n noapte,
alină, vindecă ori rănesc,
din durere sau frică,
într-un vârtej de gânduri
ne ating, ne înalță
sau ne coboară până
la marea sărbătoare a inimilor.

Pe cer un curcubeu.
Adresa inimii tale este în inima mea.

fructele

ne arătăm sufletul fără să fugim.
fără să ne-ascundem.
frunțele sunt cu sămbure și dulceață,
dar trebuie să muști din învelișul lor
exterior,
pentru-a ajunge la ele.

Îți place să revii pe pământ.
ce mult contează clipa.
închid ochii. simțim vibrația crescută
în bucuria propriei ființe.

ești o cascadă.
încredibilă stare.
te iubesc foarte adânc.
cine poate explica asta?

picătura

foc biruit de apă.
unde cade o stea ies toți
să se hrănească.
fac dragoste literele-ntr-ale.
ca să simți gustul apei
cauți picătura în secetă.

oscilezi, ac de busolă, între nord și sud,
între est și vest.
caută răspunsul în globul de cristal.

părea un fluviu
ce nicicum nu poate fi trecut înot.

mă așteptai la mal cu focul aprins
să-mi usuci hainele.

cu vârful degetelor

asta ești tu
o gazdă bună, cu ceaiul fierbinte pe masă

am cucerit priveliștea ta.
mulți maci pe acolo.

mult dor de libertate de exprimare.

fericire-atinsă cu vârful degetelor.
ziua de mâine tot va veni.

doar faptele ne fac eroi.

ascuns printre litere

am pătruns în adânc pe câmpul deschis.

căutări, mirări, adâncimi.
bucurii. abisul neliniștilor.

un bărbat rareori plânge.

în lumina din noapte pietrele dorm.
în tăcere te-ai risipit.

să nu mă rățăcesc îți las semne fără
sens.

nu ești niciodată singur
ascuns printre litere.

privește prin lumina degetelor.

NOTE DE LECTURĂ

Anton GAGIU

Poezia pentru mine este un balsam al sufletului. Mă ajută să respir frumusețe, har, noblețe sufletească, mă ajută să fac comuniunea dintre mine ca ființă biologică, spirit și univers, până la urmă mă ajută să trăiesc cât se poate de normal pe această planetă. Așa că, din când în când mă opresc la câte o carte de poezie și... trăiesc, citesc și trăiesc. De mai mult timp aveam pe birou o carte a unui OM, care trăiește numai pentru a scrie, și nu numai poezie, ci orice produce mintea lui genială în toate genurile literare. OMUL se numește Nicolae Rotaru, aș putea să spun că este omul bibliotecă sau omul enciclopedie, ba chiar l-aș numi inedit... ALMANAHUL UNIVERSAL AL LITERATURII. Și sunt convins că nu spun vorbe mari. Cartea pe care o am pe birou se numește „PEGAS FĂRĂ POET/CĂINI DE BAZALT” volum de versuri apărut la Editura „Contrast” acum doi ani. Vă spun din capul locului că nu sunt critic literar, sunt numai cititor, consumator și iubitor de poezie. Pe când eram adolescent și eu am cochetat cu poezia, dar, apoi am ales alt drum, însă nu am încetat nicio clipă să simt și să gândesc ca un poet. Lui Nicolae Rotaru i-am mărturisit cândva, că, dacă la trecerea... dincolo, divinitatea mi-ar da voie să iau cu mine mai multe cărți de poezie ale unor poeți, aș lua cărțile a cinci dintre ei, printre aceștia s-ar număra și el. Mai jos am să vă explic de ce aș face acest lucru, oprindu-mă la poemele din volumul menționat mai sus. Despre poezia sau opera lui Nicolae Rotaru de-a lungul vremii de la debutul său în anul 1984, tot cu un volum de versuri „Statui de humă” publicat la Editura „Cartea Românească” și până la volumul despre care facem vorbire apărut în anul 2018, aceasta fiind a 114-a carte, și-au spus părerea scriitori consacrați, unii dintre ei, titani ai literaturii române precum: Alexandru Piru, Fănuș Neagu, Mircea Micu, Marin Sorescu, Cezar Ivănescu, Ion Dodu Bălan, Gheorghe Tomozei, Dinu Săraru și enumerarea ar mai putea continua. Dar nu ai cum să cuprinzi în câteva fraze profunzimea, dar mai ales emoția existentă în versurile lui Nicolae Rotaru. „Pe o frunză răătăcită rostogolind prin praf,/ O toamnă-abia sosită îmi dă autograf,/ Mi-a dedicat hulpava de viață în culori/ Un alt buchet de vise printre flori./ (Autograf de toamnă). Versul lui vine parcă de undeva din originile sale, din satul românesc autentic, de acolo din

Glâmbocata natală, de parcă l-ar fi descoperit cu fiecare călătorie pe acele plaiuri și vine cu el în desaga de poet să ni-l mărturisească pentru vecie. Deși Nicolae Rotaru nu a trăit sau nu trăiește în perioada romantismului autentic, poezia sa parcă s-a născut acolo, e senină, pe alocuri dulceag-amăruie, ca o lacrimă care așteaptă închisă sub pleoape să călătorească în lumea ei sau ca un zâmbet prin care se vede surâsul lumii.

Te trezește la realitatea imediată, te face să visezi și... cel mai important te face să evadezi din lumea această rece, colțuroasă, imprezvizibilă, bolnavă, incertă, tulbure și tulburătoare în același timp. Apoi poezia lui Nicolae Rotaru îți transferă eul, psihicul și sufletul deodată în satul copilăriei lui, în acel cătun în care s-a născut, Valea Seacă din Glâmbocata argeșeană, din zona Leordeni, acolo de unde începe raiul pe pământ. Și parcă vezi în pragul unei case cu ceardac (construcția specifică satului românesc) pe tatăl (care s-a prăpădit mai întâi), apoi pe mama poetului, cum țin veșnicia în loc, pentru ca el, truditul de slove să-și termine lucrarea spre a o trimite și pe ea în eternitate. Versul este aidoma unei povești care cuprinde în acele sunete rostite în gând satul românesc, viața lui, a oamenilor săi, apoi nașterea-creșterea-iubirea-și-evident-sfârșitul implacabil, moartea. Aici este filozofia poetică a lui Nicolae Rotaru, în simbioza dintre cele patru elemente. Și fiecare parte componentă a acestei simbioze poartă în sine câte un simbol: nașterea cu părinții lui care l-au trimis pe el în lume să-i descifreze secretele; creșterea cu descrierea stărilor sufletești pe care le-a trăit ca adolescent, apoi ca ofițer dedicat profesiei armelor; iubirea are o arie foarte largă de viață în acest volum, pentru că nu-i așa, poezie fără dragoste nu există, și Nicolae Rotaru nu putea face excepție de la acest crez literar și urmează...moartea. Aici poetul scoate „hangerul” și ne despică sufletul în două, o parte să rămână călăuzitoare în această lume, iar altă parte să ne zidească dincolo spre aducere aminte. „Zăbava din eterna și marea despletire/ De ape tulburate cu ascuțiri de pești,/ Se toarce pe muștește în lunga adormire/ Vegheată din înalte de cete îngerești/”. Aceasta este prim strofă din poezia „Zăbava somnului” scrisă în septembrie 2017 la un hotel din Nazaret/Israel. Apoi în cursul aceleiași

călătorii în Țara Sfântă, la Capernaum din vârful condeului său a luat naștere un poem tulburător: „Tu-mi vorbeai și cuvintele acelea/ mi-erai moi ca o pernă a osteneții,/ ședeam lungit sub rostirea ta foșnitoare/ și caldă și-ndelungă obișnuindu-mă/ să-mi tac și să-mi dorm somnul/ care dădea semne c-ar putea fi/ odihna cea de pe urmă, tristă,/ ncăpătoare și totală ca o vecie/”. Nu e poezie din acest volum în care tu, cititorul să nu poți să te regăsești cu o stare, fie ea cât de mică: o durere, o înțepătură sufletească, o mirare pentru lucrarea divină, o bucurie pentru o floare ce ți se-nchină-n cale, o lacrimă vărsată ca roua dimineții, o îmbrățișare a soarelui sau a mării sau chiar a întunericului, un apus lăsat să contemple la nesfârșit Pământul și alte multe stări pe care noi oamenii le ducem în spate sau în suflet de-a lungul vieții de la răsărit și până la apus. Cu alte cuvinte poezia lui Nicolae Rotaru e viață: tumultoasă, tristă, fermecătoare, adevărată, dureroasă, secată de lacrimi, iubitoare, binevoitoare, înălțătoare, cu speranță, cu credință, da, cu multă credință. Poetul a dedicat părți ale volumului părinților săi care odihnesc somnul de veci în pământul satului natal. Astfel la punctul „B. A doua jumătate/ Adult fără mamă/” poetul spune: „Pustiu, cătunul Valea Seacă,/ Cu glasul stins acas, mă cheamă,/ De unde pentru pururi pleacă,/ Cea care a fost și mi-este mamă!/” Mai înainte însă, în A. Prima Jumătate/ Tânăr fără tată/ Poetul își descrie starea sufletească cu gândul la... Tata. „Mi-e dor de satul Glâmbocata,/ Cu-al lui hugeac de negre cruci,/ Unde hălăduiește tata,/ Împovărat de-atât atunci/” Mai departe nu pot decât să exemplific ceea ce am scris mai sus cu câteva din poeziile lui Nicolae Rotaru poet complet, profund, dedicat scrisului cu toată ființa sa. Mulțumim pentru ceea ce ne dăruiești Nicolae Rotaru!

LIMBAJUL TESOGRAFIC AL MARII UNIRI

Simona LAIU

Cămașa națională, piesa de bază a costumului românesc, concepută la mijlocul secolului al XIX-lea de către doamnele din elită, vorbește cea mai curată limba românească. Ea are subiect, predicat, atribut și complement și se adresează tuturor românilor atât prin compoziția croiului, prin dispunerea câmpilor decorativi și a cromaticii, cât și prin semnificația motivelor folosite. Povestea genezei sale este povestea clădirii României Mari.

O mică incursiune în istorie

Inventat pentru a transmite pe cale vizuală, atât pe plan național cât și internațional, un complex mesaj social și politic, costumele naționale se naște în mediul elitelor românești ca o răzvrătire împotriva lungii opresiuni otomane. O dată cu domniile fanariote (1711/1716 - 1821), la curțile Valahiei și Moldovei portul autohton a fost cu desăvârșire interzis de legile otomane și înlocuit de portul otoman. Cămașile cu alțiță, vâlnicele, maramele românești și celebrele granate bizantine au fost înlocuite de caftane, șalvari și işlice. Prea sărmani ca să conteze politic, țărani nu au fost afectați de legile otomane și, în consecință, au reușit să-și păstreze portul strămoșesc. Însă, o dată cu eliberarea Greciei de sub jugul otoman, în 1832, portul liberării adoptat de regele Otto și de regina Amalia ai Greciei inspiră tinerii nobili români să promoveze un port românesc similar ca mesaj, dar specific principatelor române. Ca urmare, în 1845, doamna Valahiei Marițica Bibescu apare, în portretul oficial pictat de Carol Popp de Szathmari (Figura 1), într-un costum românesc asemănător celor purtate de țăranii din Argeș, în care pot fi identificate și elemente de port întâlnite mai întâi în straiele doamnelor de la curte din vremurile pre-fanariote, ramase mărturie pe pereții vechilor mănăstiri, atât în Valahia cât și în Moldova. În 1850, domnița Aglae Ghica, fiica domnitorului Moldovei Grigore al V-lea Ghica, pozează, la rândul său, pictorului german Ernst Wilhelm Rietschel într-un costum țăranesc moldovenesc (Figura 2). Tot în 1850, artistul Constantin Daniel Rosenthal, la cererea familiei Rosetti, întruchiează simbolul României Revoluționare prin imaginea unei tinere femei

îmbrăcate în straie țăranesti din zona Argeșului (Figura 3).

În 1853, marele revoluționar unionist C.A. Rosetti scrie de la Paris o Primă epistolă către femeile clasei privilegiate, în care încurajează doamnele din elita românească să participe activ la structurarea modernă a idealurilor românismului. În marile familii boierești, cum erau Goleștii din Argeș, atât bărbații cât și femeile încep de acum lupta pentru formarea și recunoașterea internațională a unui stat național, care urma să se realizeze prin unirea celor trei principate române. În timp ce bărbații se foloseau de ideile politice și diplomatice, cu care urmau să creeze și apoi să consolideze granițe, adică trupul fizic al țării, doamnele țeseau firele destinului românesc cu alte mijloace, dar cu care vor reuși să înveșmânteze tot atât de trainic trupul viitoarei noastre identități: costumele naționale. În 1854, răspunzând chemării lui Rosetti, personaje precum Elena Cornescu, Felicia și Ana Racoviță, Elena Filipescu, Ana Crețianu, Ana Odobescu,

Fig. 2

Virginia Eliade Rădulescu ori Catinca Trăsnea formează Asociația Doamnelor, cu scopul de a culege, a cerceta și a promova portul românesc și elementele de cultură și de tradiție românească păstrate și transmise prin arta acului și a războiului de țesut. Primul atelier al Asociației a fost înființat chiar la conacul Goleștilor, într-o zonă care avea o lungă și importantă tradiție textilă. Din Golești a pornit emulația care a făcut să bată inima costumului național românesc, acela pe care l-au conceput doamnele Asociației (devenită Furnica, în 1882, sub înaltul patronaj al reginei Elisabeta), adică dintr-un loc binecuvântat în care acestea, punând în operă munca țăranilor locale, l-au brodat și l-au țesut.

Stil și identitate

Portul național românesc este diferit de portul țăranesc regional. În timp ce portul regional s-a dezvoltat organic, timp de sute de ani, în funcție de nevoile fizice și spirituale ale țăranilor români și prezintă, în consecință, o mare diversitate stilistică (fiecare principat fiind constituit dintr-o sumă de regiuni

Fig. 3

distincte), portul național românesc este un produs de sinteză, de tip intelectual, creat de elitele politice din Valahia și din Moldova cu scopul de a promova suma virtuților națiunii române, atât pe plan național cât și internațional. Astfel, portul național românesc va avea menirea de a reprezenta România ca țară și ca neam ori de câte ori va fi nevoie. Așa s-a întâmplat și la Expoziția Universală de la Paris din 1867, când România, în ciuda vehementelor proteste otomane, participă, sub conducerea noului domn Carol I, cu propriul său nume, cu propriul său steag, cu portul său specific și câștiga o sumă de premii importante, inclusiv pentru costumele naționale. Succesul pe care l-a avut România la această expoziție întărește lupta pentru afirmare națională, aspirațiile de unitate ale românilor și o inspiră pe noua doamnă a țării, Elisabeta de Wied, să adopte la curte, portul național românesc (Figura 4). O dată cu recunoașterea internațională a independenței Regatului României, desprins din Imperiul Otoman în 1881, costumele naționale devin oficial strai aulic. Inspirat de Elisabeta Doamna, atât femeile din elita regatului României, cât și cele din elita intelectuală a Transilvaniei, adoptă portul aulic în lupta lor pentru afirmare națională. Într-un efort ridicol de a opri răspândirea portului românesc de curte în rândurile elitelor din Transilvania, autoritățile maghiare percep taxe exorbitante pentru costumele naționale românești importate. Însă doamnele din Transilvania, cu ajutorul acelora din Regat, își deschid propriile lor ateliere la Orăștie, la Hunedoara și la Arad. În timp, Transilvania adoptă un port românesc pan-transilvănean, inspirat de portul sobru al Săliștei Sibiului.

Cum arată portul național românesc al celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea? Realizat din materiale somptuoase, costumele naționale de curte, inspirat atât din portul regional al Argeșului și Muscelului, cât și din costumele de curte domnească din secolul al XV-lea, era format din cămașa cu poale, fota sau vâlnicul, șortul

(catrința) și marama de borangic. Cămașa era brodată cu fir de lână sau de mătase franțuzească și cu fir de aur și sau de argint. De obicei se folosea o pânză fină de bumbac sau de borangic, ieșită din atelierele Asociației Doamnelor (Furnica). Fota (sau vâlnicul) și șortul (cum era numită de doamnele de atunci catrința) erau de regulă realizate din lână și erau brodate sau țesute cu alesături din lână și din fir metalic sau tel (fir metalic lat). Motivele de pe cămăși, fote și marama erau în general geometrice, adesea sugerând structuri vegetale geometrificate. Cromatica era sobră, cu predominarea

negrului, a roșului sau a firului de aur.

Costumul național românesc ca limbaj

Scriam la început, vorbind despre cămașa națională, că folosește o limbă română curată. Prin elemente de croi și de stil specific românești, cămașa națională și, într-adevăr, costumele naționale folosesc un limbaj ȧesografic eficient, dacă avem în vedere discreta, dar distinsa folosire a tricolorului în broderie și în câmpii ornamentale - adesea ca puncte de accent - și semnificativa alegere, de la un moment dat, a croiului cămășii cu mâneca tripartită (în locul celei drepte), formată din altiță, încreț și râuri, cea numită, în Vechiul Regat, cămașă cu altiță. În acest limbaj panromânesc, s-ar putea spune că dacă spiritul patriotic, unionist, al purtătorului costumului popular este subiectul, atunci croiul, cromatica și motivele îi formează predicatul, atributele și complementele. Alegerea cămășilor cu mâneci tripartite - opțiune întâlnită de secole, atât în Valahia cât și în Moldova - a creat o punte culturală și istorică între munteni și moldoveni, atât de necesară în preajma Micii Uniri, care avea menirea să îi ajute să se vadă precum și erau: același popor, răsărit din aceeași rădăcină. Însă această cămașă, devenită emblematică pentru România Mică, nu este specifică și Transilvaniei, unde altița, încrețul și râurile sunt dispuse diferit sau lipsesc. Motiv pentru care marea regină Maria a hotărât, de pildă, să folosească cămașă cu mânecă dreaptă (Figura 5), cu care să poată comunica și dincolo de Carpați și cu care să se poată identifica femeile din întreaga Românie Mare.

- Figura 1: Doamna Mariȧica Bibescu, 1850;
Figura 2: Domniȧa Aglae Ghica, 1850;
Figura 3: România Revoluȧionară, 1850;
Figura 4: Elisabeta Doamna pictată de George Peter Alexander Healy, 1873;
Figura 5: Regina Maria, circa 1922.

Credit fotografii:

- Figurile 1, 2: Biblioteca Academiei Române
Figura 3: Muzeul Naȧional de Artă al României
Figura 4: Muzeul Naȧional Peleș
Figura 5: Arhivele Naȧionale ale României
Figura 6: Adrian Corduneanu

ȘI PRIN URECHEA ACULUI SE POATE VEDEA CERUL

Julia Henriette
KAKUCS

Soarele apune, roșu,
deasupra râului ...
Umbrele întunecate se
răsfrâng pe oglinda apei
înfiorate de vântul ce
revine sporadic,
mângâindu-le. Este o
seară frumoasă de aprilie

și mă bucură ecoul pașilor noștri, ce răsună pe podul pietonilor. Silueta elegantă, din fier forjat, a fost ridicată în 1868, unind malurile fluviului Main, facilitând astăzi trecerea spre muzeele citadelei. Simțim cum ritmul nostru se încetinește, sub cupola cireșilor japonezi. Baldachinul roz ne primește cu zumzetul festivalului Sakura. Îți fredonez melodia veche japoneză „Bindecuvântarea cireșului” și-n zâmbetul vocii mele se ascunde sunetul îndepărtat al unui Shamisen, un instrument japonez adus din China, la jumătatea secolului al XVI-lea.

Mă văd lovind, cu un plectru de fildeș, în forma unei frunze de ginkgo, cele trei coarde ale acestui „benjo” din Orientul Îndepărtat, instrumentul fiind numit și sanghen („trei coarde”). Cutia de rezonanță este mică și era, în acea perioadă, acoperită cu piele de pisică sau câine. Curtezane grațioase intonau „cantecele scurte” (kouta). Mă văd în chimonoul gheșei, fotografiate, în anul 1860, de Felice Beato, fotograf venețian, unul din primii fotojurnaliști ce au documentat atât acțiunile militare, cât și viața din Orient.

Gândul ne este încă la tablourile expoziției tocmai vizitate, Monet și începuturile impresionismului. Ce interesant împletește istoria! Construcția podului Eiserner Steg, din Frankfurt am Main, se suprapune cu evenimente simultane, ce au conturat acei ani, punându-și amprenta pe viața culturală, neîncătușată în timp și spațiu, deschizând și drumul unui nou stil de a picta, impresionismul. Uneori, sunt detalii aparent ne semnificative, ce permit apariția noului. Folosirea inelului de metal, pentru a lega strâns mănunchiul de păr al pensulei, a făcut posibilă mișcarea rapidă pe suprafața pictată. Inventându-se, în anul 1841, tuburile cu vopsea, nu mai era necesară amestecarea pigmentilor în creuzetele așa de greu de împachetat într-o geantă de voiaj.

Pictura în aer liber – practică de renumita Școală din Barbizon, alcătuită din pictorii care se întâlneau în pădurea Fontainebleau – a devenit practicabilă și datorită construcției căii ferate, în anul 1849.

Deschiderea spre Vest a Japoniei sub presiunea comandoului american Matthew Perry, care ajunge, cu așa-

numitele „corăbii negre”, în 1853, în acele ținuturi, pătrunse de misterul unor regiuni inaccesibile, până atunci, lumii occidentale, creează o punte între culturi. Jurnalul artistului Fuchibe Tokuzō, intitulat Ōkō Nikki (Jurnalul unei călătorii în Europa), scris în 1862, conține un buchet de informații, privitoare la dificultățile inevitabile, născute în procesul de cunoaștere reciprocă. Artistul își descrie trăirile în Paris, Londra, Berlin, Sankt Petersburg și în alte capitale europene. Nu este singurul jurnal scris în această perioadă de membrii diferitelor delegații japoneze ce călătoresc prin Europa. Am citit despre ele într-o lucrare de doctorat, afundându-mă în dezvăluiri accesibile doar cu ajutorul intermediarilor cunoscători ai limbii japoneze. Sunt recunoscătoare acestei șanse enorme, pe care ne-o oferă bibliotecile digitalizate. Câte fațete ne-ar rămâne ascunse, fără aportul lor, în labirintele întunecate ale arhivelor ...

Ichikawa Wataru, de exemplu, își notează, în jurnalul său, însemnări libere despre călătoria în Europa ale unei muște pe coada calului, impresiile din Paris, Haga, Birmingham, Berlin și Sankt Petersburg. Este descrisă atât mulțimea curioasă, adunată să îi vadă pe cei sosiți din Orientul Îndepărtat, precum și decorul camerelor de hotel, peisajele parcurse, autorul făcând comparații între Marsilia, Paris și Japonia natală.

Războiul franco-prusac, numit și Războiul din 1870, s-a terminat cu pacea de la Frankfurt, încheiată la 10 Mai 1871. Conform tratatului de pace, Alsacia intră, din nou, sub controlul german. Impresioniștii nu tematizează războiul. Monet se refugiază, în acest timp, la Londra, reîntorcându-se în Franța, prin Olanda, abia la sfârșitul războiului. În acești ani, tehnica fotografică se dezvoltă, prin folosirea plăcilor fotosensibile, utilizându-se apoi, în acest scop, și hârtia, ceea ce va avea, drept consecință, răspândirea fotografierii peisajelor și a portretelor. Peliculele fotografice neclare vor inspira impresioniștii, care se aflau deja la răscrucea unui drum nou, în urma întâlnirii cu gravurile și stampele japoneze.

Edmund de Waal își începe romanul „The Hare with Amber Eyes”, în Parisul de după Războiul din 1870-1871. Istoria familiei Ephrussi este relatată prin intermediul unei colecții impresionante, alcătuită din 264 de Netsuke, mici obiecte de artă tradițională japoneză, „cataramă”, gingașe piedici de fildeș, lemn sau lut, care împiedicau alunecarea micilor trăiști, ce țineau loc de buzunare, pe corzile chimonourilor. Este începutul schimbului cultural între Occident și Japonia. Parisul este fascinat. Impresioniștii se lasă inspirați de imaginile care nu încearcă să redea în mod fotografic realitatea, ci descriu caractere, aspecte ascunse în spatele aparențelor.

Ne ținem de mână, pe podul ce ne leagă în impresiile trăite, și ne propunem să sărbătorim, cândva, în viitor, Sakura, simbolul frumuseții feminine, simbolul frumuseții efemere ... Vom bea sake, în timp ce cântăreții – care, în vremuri nu prea îndepărtate, erau, în marea lor majoritate, orbi – vor lăsa să răsunе corzile instrumentelor.

Plimbarea cu tine m-a dus departe ... foarte departe ... și, chiar dacă nu am fost încă în Japonia, pot afirma, asemeni înțeleptilor japonezi: „Și prin urechea acului se poate vedea cerul!”...

Poeme

Marin MOSCU

Spirit ludic

Noul vine peste vechi
În iubirile perechi,
Unde muguri de lumină
Prind în tină rădăcină.

Prind viața-n coji de pâine
În geana zilei de mâine,
Unde ard aripi de dor
Prinse-n coapsa munților

Care stau, armată sfântă,
Doar în ochii mei la pândă,
Răscolesc izvorul trudnic
În cerul de spațiu ludic.

Noul vine, vechiul trece,
Sabie în sânge rece,
Unde fluturi de lumină
Țin hotarele-n retină!

Zidită-n suflet

Pe strada mea de umbre și de flori
Canicula își face cort din nori,
Pe-a ei coridoare lungi și late
Zboară aripi peste vise coapte.

Pe-o margine de punct din măreții
Apa fierbe-a soarelui dulci,
Tu crapi pământul cu piciorul stâng,
În focul alb, cu dreptul, te ajung.

Se desfac petale de cuprinderi
Cu inima desprinsă din deprinderi,
Nici focul și nici apa nu ne iartă
Când ardem și ne stingem deodată.

Ne privesc din zboruri buburuze,
Risipim săruturi peste buze,
Se instalează-n noi canicula solară,
Ardem în iubire rezerva de aseară

Unde-n ochi frumoși roiuri de stele
Au rămas să ardă-n picățele,
În cerul lor te caut strălucind,
Uitând mereu că-n suflet te-am zidit!

Peștera ireparabilă

Soarele a intrat
În capătul tunelului,
O umbra din spațiu
Potrivește ochelarii
Gândurilor!

Canicula
Netezește umbrela
Pusă peste picătura
Care diluează sângele
Stalactitelor
Umane.

Sufletul este
Peșteră ireparabilă!

Două cârje umblă prin ogradă

Cascada timpului ronțăie conifere,
Zăpada se spală de întunericul iernii,
De balustrada iubirii atârână amintirea,
Palmele zbârcite intră în vecernii.

Un coșciug transpiră de-așteptare,
Iarba ochilor se scutura-n cascadă
Și-n roua luminii crescută în vise
Iese aglomerația durerii în tornadă.

Mergem ca acvila pe coridoare
De stalactite desenate-n suflet adânc,
Ne bubuie aglomerația iubirii
În amintirea trecută cu țipăt de prunc.

Luăm jarul cu mâna credinței,
Botezam cascada-n cristelnița sfântă,
Nu lăsam sângele de izbeliște,
Cu viața ne luăm periodic la trântă.

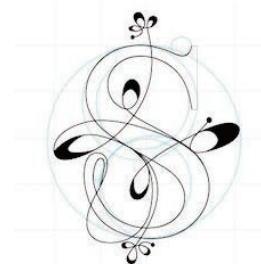
E tare moțul de conifere și zăpada
Se scaldă în cascada trecătoare-a iernii,
Două cârje mai umblă prin ogradă
Sprijinite de palmele intrate în vecernii!

Am cules de pe o cruce flori

Umbra urcă pe picioare scurte,
Crește regizată în propria-i speranță,
Rotunjită nu-ncapă nici pe-o punte,
Trece-astfel sub crucea fără viață.

Tu m-ai mințit în fuga printre nori?
Eu fulgerând sub pleoapele iubirii
Am cules de pe o cruce flori
Și ți le-am pus pe pragul amintirii.

Umbra dacă m-ar urma oriunde,
Aș scălda-o veșnic în speranță,
Aș instala-o pe un vârf de munte
Ca stâncile din mine să-i dea viață!

Plecarea la cei drepti e mai ușoară dintr-o lume strâmbă

George Ioan CANACHE

Nu departe de Fâșâieni, la Țâța, așezare pe valea Ialomiței, unde apele râului sunt la fel de proaspete ca la izvor în masivul Bucegi. Numele acesteia se pare că vine din vremea domnitorului Vlad Țepeș, când acesta a urcat în țeapă câteva sute de turci pentru a vedea mai bine hotarele Țării Românești. Atunci sultanul, înfuriat, în fruntea unei puternice armate, a înaintat către Târgoviște spre a-l pedepsi. Voievodul muntean se retrage cu oastea pe valea râului ce cu apele lui hotărniceste la est fosta capitală și pornește către munți. Turcii orbiți de furie, că au pierdut urma fugarului, se răzbună, în satul Țâța, pe toate femeile găsite: de la copile până la cele foarte în vârstă, li se taie sânii și îi aruncă în limpedea apă a pârâului ce se varsă în Ialomița, înroșind-o cu sângele nevinovat. Peste sute de ani este adus în satul natal trupul economistului Tomescu, spre a fi înmormântat alături de părinții dumnealui. Întors la Fâșâieni, Ionță Sânmarin află despre testamentul unchiului său, dar, cu mâhnire și de moartea lui Radu Tomescu, fratele mamei sale. Apelă la vechiul și credinciosul Aro 244 la volanul căruia pleacă spre Țâța chiar în ziua înmormântării. Cumpără cea mai scumpă coroană, împodobită cu crini imperiale, și trandafiri olandezi, care eclipsă chiar și pe cea adusă de către o delegație a întreprinderii din care făcea parte inclusiv directorul. El care stătea cu nasul pe sus, față în față cu nepotul îndurerat instinctiv, își pleacă fruntea descoperind cu privirea imaginea plăcută a țărânei. Din delegație făcea parte și maistrul Ion Dridu, consătean și

totodată angajat la întreprindere tocmai de contabilul șef. Cu o fanfară încropită de Sache Mandolină, compusă din el cu vioara, un toboșar și un saxofonist, părăsiră casa părintească și se îndreptară către biserică. Din drumul mare ce desparte satul în două o luară pe ulița din dreapta, către așezământul de cult. După ce părintele și alți câțiva preoți sosiți din satele vecine ținură slujba, se procedă cum este obiceiul, să se țină o prelegere despre cel de la care își iau rămas bun.

Ilie Iosifovici, cu mină afectată și cu palma dreaptă pusă în dreptul inimii, începu a rosti:

– Dragi prieteni, iubite rude ale răposatului, stimați preoți și dragi săteni, al nostru Radu a plecat dintre noi și noi cu toții îi vom simți lipsa. A fost și rămâne un simbol de virtuți, un coleg extraordinar, un părinte excepțional, un om deosebit. Și, pentru că nu vreau să vă rețin, închei spunând: Dumnezeu să-l odihnească în pace!

După ce își luă rămas bun, directorul se îndreptă către poarta bisericii spre a pleca, iar cortegiul funerar către cimitir. Cu furie, ca ieșit din minți, Ion Dridu căzu în genunchi în curtea bisericii și urlă.

– Neică Radule, nu i-ar mai răbda pământul de nenorociți, păi cum, mă jigodiilor, puteți să spuneți:” al nostru Radu a plecat dintre noi”, când voi scursurilor, l-ați băgat în mormânt. Cum mă! vă bateți cu palma în coșul pieptului ca și cum ați fi afectați, iar pe voi în cur vă doare. Doamne, nu-i mai răbda, Doamne!

Preoții l-au luat de subțiori și l-au ridicat. Hai, Ionică, liniștește-te, hai cu noi să mergem către cimitir. Se lăsă înduplecat și porni ca un animal rănit pe drumul ce unea biserica de cimitir. După câțiva pași încetini și rămase mai în urma cortegiului. Chemă un puștan la el și îi dădu o hârtie de 500.000 să-i aducă o sticlă de țuică. Acesta o zbughi și până să ajungă la țintirim i-o și dădu. O arsură puternică îl măcina și parcă dintr-o sorbitură voia s-o golească.

– Ia-mă, neică, ia-mă și pe mine... Să ascult râul din malul cimitirului.

Au chemat salvarea și l-au internat la un spital de neuropsihiatrie din apropiere. Pe aleile lui, în zilele cu soare, se așeza sub un brad, pe un tăpșan, și zicea: la cei drepti e mai ușoară plecarea dintr-o lume strâmbă. După aceea, culegea câte o floriceică pe care o privea ore întregi.

Portocala de plastic

Ștefania OPROESCU

Ștefania Oproescu

Răscolind prin bibliotecă într-o noapte mai „albă”, privirea mi-a căzut pe cotorul îngălbenit al unei cărți care mi-a produs frisoane. Mitrea Cocor. Nu știam că port după mine de mai bine de cincizeci de ani cartea care mi-a torturat anii de gimnaziu. Extemporale, teze, admiteri. Aflasem de ceva vreme că nu Sadoveanu ar fi scris-o, ci doar a semnat-o. Noaptea era întreagă înainte și curiozitatea mi-a ținut de urât cât mi-am rupt dinții în lectura de bună voie a cărții care trebuia să mă educe și să mă formeze ca om. Și îmi plăcea și îmi place Sadoveanu. Dar asta era altceva. După primele pagini în care se recunoaște mâna autorului, restul e o mare de clișee proaste. Încin să cred că n-a scris-o el. Numele lui pe copertă îmi rănește însă, ochii.

Mă întreb uneori ce-au făcut unii contemporani de ai mei cu armatele de „chinezi” care mobilau în perioada anilor '80 bufetele și vitrinele sufrageriilor. Prezența, dar mai ales numărul lor, bifa un anumit nivel de bunăstare în monotonia egalitaristă, căci prețul destul de piperat și accesul limitat la cumpărarea lor făceau vizibile diferențele. Vânzătoarele de alimentara, șefi de măcelării, se aflau cel mai adesea în top. Și dacă mai aveau alături Cel mai iubit dintre pământeni sau Magicianul, somnul era mai dulce ca al zeilor. Era o modă, era un anumit nivel de educație, rezultat din multiple frustrări.

Cei care nu-și permiteau „chinezi” pescari sau vagabonzi își umpleau fructierele cu fructe din plastic. Portocale, banane, struguri. Ieftine și cum se spune pe toate drumurile. Era și asta o modă. O întreagă industrie producea „delicatesele”. Tragismul venea însă din faptul că oamenii le cumpărau de bună voie. Ce poate fi mai lipsit de logică decât un platou cu fructe false în case reci și fără lumină? Stătea cineva să se întrebe? Asta oferea timpul, asta se consuma.

Când comunismul a pornit alfabetizarea în masă a populației, n-a făcut-o doar de grija celor aflați în

întuneric. O populație știutoare de carte era mai ușor de influențat prin cuvântul scris, pentru care oamenii aveau încă un respect deosebit. Nume mari și cunoscute au fost „convinse” să intre în jocul impus. Era timpul, era moda să proslăvești comunismul și binefacerile sale. „Îmi vine să-mi tai mâna cu care am scris Drum fără pulbere”, spunea Petru Dumitriu într-un dialog cu George Pruteanu în 1995. Nu și-a tăiat-o, și-a tăiat legăturile cu țara în 1960. Cred însă că l-a ars tot timpul, acolo, în patul străinătății, rușinea de a fi cedat sub un motiv sau altul. Marele Mihai Ralea, cu stânga în suflet, n-a trebuit convins să critice nedreptățile din Extremul Occident. Marin Preda a răzbunat Ana Roșculeț și Desfășurarea cu Cel mai bun dintre pământeni. Dan Deșliu și-a dat demisia din Partidul Comunist în 1980 și a suferit un înec într-un septembrie democratic. Alții au reușit să supraviețuiască împreună cu scrierile și crezul în regimul pe care l-au slujit (Nina Cassian). Toate acestea s-au petrecut și au fost o modă, aidoma portocalelor din plastic, în care și-au rupt dinții o vreme niscăi păcăliți. Dar de încercat, s-a încercat din greu. O modă nouă invadează în acest an sfera educației cu mijloace mai facile și mai penetrante. Cuvântul scris, devenit Cenușăreasa sistemului nu mai are putere de convingere. E ușor de închipuit modul în care scriitorii erau ademeniți în capcana constrângerilor. Avantaje materiale, ranguri, amenințări cu retragerea scrierilor și dispariția în anonim. Nu înțeleg însă cum se face că azi apar pe scena grotescului nume ale artei românești pe care încă le considerăm sacre. Ce să caute Horațiu Mălăieles sau Maia Morgenstein într-un serial sordid? Cu ce-au fost convinși să abdice de la o anumită ținută morală? Nu cred să fi stat material atât de rău, cât să mănânce portocale de plastic. Copiii care vin din urmă ce să înțeleagă? După ce joci rolul mamei lui Iisus, să te cobori la rangul de șleampătă și vulgară cârciumăreasă? Mălăieles cel mult apreciat pentru talent și pentru „șopârlele” strecurate în texte, care ne bucurau altădată, să fie emblema prostului satului? Sau Gheorghe Visu? Sau Florin Zamfirescu? Sau Marin Moraru? Urmările încep să înmugurească. Prostul gust și violența câștigă teren chiar în leagănul educației. Școlile se transformă treptat în lăcașuri nesigure.

O publicație de umor are într-un număr din ianuarie un text cu titlu aparent comic: „3 motive pentru care Florin Piersic ar trebui să trăiască foarte, foarte mult”. Fără să facă un elogiu nemăsurat performanțelor sale actricești. Unul din motive ar fi că, după dispariția sa, unor Bobonete sau Bendeac li s-ar putea spune maestre. Sau: „se vor difuza secvențe din În puii mei la emisiunile de cultură”.

Trist. Foarte trist.

INTERVIU CU MARIA GĂITAN-MOZES - AMINTIRI DESPRE ȘCOALA DE LITERATURĂ „MIHAI EMINESCU”

Irina AIRINEI

Irina AIRINEI: Care sunt primele amintiri din viața poetei Maria Găitan?

Maria GĂITAN-MOZES: M-am născut în Basarabia și am venit în România în 1943. Am învățat primul an la Chișinău la o școală de educatoare și norocul a fost că toată administrația școlii a fost transferată în România. Dar, în România, am venit la... nimeni. Noroc că am găsit un consătean care m-a găzduit și, după aceea, când a început școala, internatul a fost casa mea. Mai aveam doi frați în România. Am terminat școala în '49. Cât am fost în școală am trăit sub pavăza unei evreice

minunate care era directoare și care ne-a cazat undeva în spatele școlii pentru a nu fi găsite și trimise înapoi. Tata era mort deja. La terminarea școlii m-au trimis la una dintre primele gospodării colective, Livedea, ca educatoare la grădiniță și acolo eram vizitată de oameni politici, scriitori, pictori, muzicieni. Și, într-o zi, a venit acolo Veronica Porumbacu. Unde s-o găzduiască? La mine. La urmă, poeta mă întreabă: „Dar cine îți face materialul didactic pentru copii?” La care eu i-am răspuns: „Eu singură îmi fac materialul, în special poeziile. Am trimis și la concursuri, am început să fiu premiată.” Veronica Porumbacu mi-a citit versurile. O poezie a mea a fost publicată în *Viața Românească*.

Irina AIRINEI: Efectul era previzibil...

Maria GĂITAN-MOZES: Într-adevăr, am fost trimisă să fac parte din prima promoție a Școlii de Literatură și Critică Literară „Mihai Eminescu”, școală care urmărea educarea în spirit comunist a viitorilor scriitori și critici literari meniți să creeze „literatura nouă” în Republica Populară Română. Școala de literatură oferea condiții materiale foarte bune într-o perioadă de penurie generală impunându-ne nouă, elevilor o disciplină aproape cazonă și o adevărată cenzură asupra minții și vieții fiecăruia dintre noi.

Irina AIRINEI: Considerați școala un rateu, așa cum o definește un cercetător?

Maria GĂITAN-MOZES: Deloc! În primul rând, în

școală se prefigurau talente care vor deveni scriitori de valoare, oameni cunoscuți. Aurel Rău, Victor Felea de la Iași, Dumitru Ignea, Geogeta Sauciuc, viitoarea soție a lui Ion Istrate, Mira Iosif, Fiduș, Carol Isac și Ion Țârnu, critic, S. Damian, Paul Anghel, Ștefan Iureș, Ilie Purcaru, Ștefan Bănulescu, Cernescu. Eu venisem de la Livedea la Școală în prima promoție în care mai erau Olga Tudorache, Aneta Argint, Dumitru Hâncu. Proveneau din diverse domenii, zidari, țesătoare, eu eram educatoare... Talentați toți. Și acolo, profesori i-am avut pe domnul Gafița, pe domnul Andrei Strihan, pe Silvian Iosifescu. Iar școala era condusă de Petre Iosif. La Școala de Literatură era un entuziasm de nedescris... școala a fost un lucru foarte bun și a adunat oameni de mare talent. Georgeta Horodincă, bunăoară, era prietena mea. O constelație de talente pe cerul literelor românești s-a născut aici.

Ne întâlneam cu Sadoveanu, cu Jebeleanu, cu toți marii scriitori care fuseseră chiar în vizită la Livedea... La internat nu aveam voie să citim decât literatura permisă de autorități. Studiam foarte multă literatură rusă. Dar și foarte mult marxism. Cu Ștefan Bănulescu am fost prieteni, cu soția lui de asemenea. Sadoveanu venea la școală. Aveam ca profesori pe Andrei Strihan, pe Silvian Iosifescu, pe Galina Maievskă, excepțională profesoară de rusă. Eu nu cerusem să ajung la Școala de Literatură, eu am fost adusă.

După terminarea școlii, pentru mine a început un alt episod dificil, nu aveam loc de muncă nicăieri. Cei de la Uniunea Scriitorilor au realizat că mă luaseră din învățământ unde avusesem un loc de muncă. Au vrut să mă trimită să lucrez în presa de la Bicăz. Nu puteam merge, deoarece frații mei erau în București. M-au trimis la „Albina”. Am intrat pe un post administrativ la „Tânărul Scriitor”. Eu, fiind din Basarabia, nu puteam fi angajată permanent. Traian Iancu, colegul meu, încerca din răspuțeri să mă ajute. El m-a ajutat să obțin și casă în București. Cu Aurora Cornu aveam o relație de prietenie, ea lucra la „Viața Românească”, eu la „Tânărul scriitor”, în aceeași clădire.

M-au mai trimis la „Pionierul” unde am lucrat cu Sonia Larian. Am reintrat în învățământ și am revenit la scrisul pentru copii. Am publicat un volum, „Visător” care s-a tipărit la Editura „Ion Creangă” într-un tiraj colosal de 40.600 de exemplare. Și am continuat să public în reviste pentru copii. În plus, la revista „Tânărul Scriitor” trebuia

→ Continuare în pag. 18

POEME

Ionuț Țene

*Doar omul singur construiește castele de nisip
din oasele risipite ale semenilor
Când iubirea seacă setea izvorului ascuns în pădure
Atunci razele soarelui se lasă atinse de umbră și rădăcini*

Distopie

*Suntem patrioții garanției fără patrie
Această frumoasă părăsită a străbunilor ei
A fost pusă de vânzare la târgul leproșilor
A rămas doar apa sălcie de colonie
care bea cu sete ultimii sezonieri ai absurdului
Singura moștenire lăsată acestor sclavi de stăpâni
să biciuiască speranța
care ne-au furat-o la schimb cu apocalipsa
Devenim termometre ce măsoară febra roboților
Rămășag pentru singurul orb surd și șchiop dezmoștenit
să asculte cântecul lugubru al lupilor
în fața țării sfâșiate de pradă*

Sorginte

*Aripa timpului trece pasăre pe lângă inimă
Niciun înger nu mai vrea să soarbă fântâna secată
de melancolia muntelui*

Odiseia

*Cuțitul în inimă seduce singurătatea mării
Din valuri scăldate de vremuri
Ulise rătăcește inima spre cărarea Penelopei
Corabia deșertului eșuată în dorință
Vântul zbate ghearele iubirii
Leoaică înfometată
de prea repede și încercată uitare
Tranșat de întrebări aspre
bărbatul se lasă sfâșiat de părăsiri și păsări
De brațele acelei caracatițe a indifferenței
rătăcită la poluri încremenite
În apele calde ale seninului stors de limpezirea
Lacrimei*

→ Continuare din pag. 17

să mă ocup de cei care începuseră deja anul I, următoarea promoție: erau Labiș, Andrițoiu, Covaci iar eu, din partea UTM-ului trebuia să îi ajut să se adapteze. La o reuniune, Sadoveanu m-a invitat să citesc din poeziile mele. Eram asociată cu figura învățătoarei din Chartreux - un film rusesc în vogă pe atunci. Mai târziu, în Israel, am avut norocul să dau peste profesorul Strihan.

Irina AIRINEI: Cum a început etapa israeliană a vieții dumneavoastră?

Maria GĂITAN-MOZES: Am venit în Israel în 1977. Erau aici I. Schechter pe care îl cunoșteam din școală. Eugen Campus, Gina Sebastian Alcalay, Solo Iuster și Elena Tacciu. La „Viața românească”, apoi, s-a format cenaclul nostru, Cenaclul „Punct”, profesorul Strihan mă cunoștea. Am publicat, aici, în Israel, câteva cărți în română și în ebraică. După ce am publicat „Identitate” m-am trezit cu materialul acasă, tradus de un om pe care nu îl cunoșteam: dr. Laiș. O traducere foarte bună. Apoi alți scriitori mi-au tălmăcit poeziile în ebraică. La cenaclu am mers mai mult de 20 de ani. Era Campus, era Terner, era Sabastian Alcalay, era Shaul Carmel, scriitori mari. Stimulată de această atmosferă extraordinară, am scris

alte câteva cărți: „Sub tâmpla cerului”, „Asta sunt” – cu care am fost la Iași la Săptămâna poeziei. Alexandru Mirodan mă cunoștea și el din România și reîntâlnirea cu el a fost, pentru mine, un izvor de putere și de încredere.

Era un cenaclu serios condus de Shaul Carmel care veneau, printre alții, Andrei Fischhoff, Știru, Luiza Carol, Solo Har. Erau niște seri foarte plăcute. În vizită veneau oaspeți din România, Mira Iosif, Ștefan Iureș au fost de câteva ori, a venit de la Iași editorul Adi Cristi. Am fost invitată la săptămâna poeziei de la Iași. Am publicat un volum, atunci. Acolo m-am întâlnit, după aproape 60 de ani, cu prietenul Aurel Rău. Am avut fericirea să citesc poezii în aula expoziției de la Iași. De când sunt în Israel, toate cărțile mele au apărut aici, la Editura „Familia”. Sunt alături de Dragoș și Ioana Neltersa, cei care conduc Editura Familia, Gazeta Românească, Revista familiei, revista Izvoare, Asociația Scriitorilor Israelieni de Limbă Română. Îi susțin și sper să cultivăm cu tot sufletul și spiritul nostru, noi, scriitorii de origine română, frumoasa limbă română căreia îi aducem prinosul muncii noastre. O constelație de talente pe cerul literelor românești continuă să strălucească în Israel.

Un buchet de gânduri și semnături într-o revistă de mare prestigiu

Melania RUSU-CARAGIOIU

Acum, 130 de ani, în 1890, Revista „Familia” înființată la Pesta de publicistul și scriitorul Iosif Vulcan în anul 1865, sărbătorește Jubileul de 25 de ani. Era perioada în care

revista se tipărea la Oradea. La această festivitate i s-au adresat Revistei din partea celor mai alese condeie ale vremii urări de dăinuire și prosperitate. Multe din acele nobile gânduri referitoare la cultura românească și la viitorul literaturii române, sunt însoțite în numărul respectiv al revistei de semnături autografe în facsimil.

În acest număr al Revistei au colaborat George Barițiu, Vasile Alexandri, Alexandru Mocioni, Titu Maiorescu, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Ștefan Velovan, Vincențiu Babeș, Matilda Poni, Vasile Maniu, Duiliu Zamfirescu, Th. D. Speranția, Sextil Pușcariu, Nicolae Popea, Gh. Sion, Ion Slavici, ș.a.

Vasile Alexandri scria din Paris la 4 mai 1890: „Stimate Domnule Vulcan, sînt bolnav de șapte luni, închis în casă și mai mult lungit în pat. Muza mea, ca și mine a zăcut și încă zace. Ea nu mi-a inspirat nimic de cînd mă aflu la Paris și prin urmare cu mare părere de rău vă anunț că nu îmi e cu putință a răspunde precum aș fi dorit la îndemnul ce mi-ați adresat pentru jubileul «Familiei». Al vostru devotat confrate, V. Alexandri”.

Din Căpâlnaș, la 6 mai 1890, scrie **Alexandru Mocioni**: „Domnule redactor, Precum special, mi-aduci la cunoștință, intenționezi a serba în decursul lunii curente Jubileul de 25 de ani de existență a «Familiei». «Familia» prin un lung șir de ani a fost dincoace de Carpați, unica foaie națională beletristică. Ea, nu numai, a învins multe greutăți ci a și înfăptuit succese considerabile în sfera sa în interesul promovării culturii naționale și acum cu satisfacțiune poți să repriviești asupra activității d-tale în acest pătrar de secol. Te felicitiez la aceasta și cu plăcere voiesc și eu să depun tributul recunoștinței mele pentru «Familia» contribuind și

cu cevași în numărul festiv ce are să apară în acest incident... al d-tale stimător, Alexandru Mocioni”.

Titu Maiorescu: „Mulți au noroc, dar puțini sunt fericiți. Norocul atîrnă de la împrejurările externe care permit un număr infinit de combinații; fericirea atîrnă de la dispozițiile interne care sînt din fire mărginite... Cu progresul culturii crește suma obiectelor materiale de dorit și cresc și dorințele indivizilor, dar nu crește în aceeași proporție și puterea lor de a le dobîndi. Din această disproporție se produce un rest tot mai mare (de) nemulțumire. Un remediu la acest rău este dezvoltarea crescîndă a intereselor curat intelectuale a căror îndeplinire este mai accesibilă și paralizează întrucâtva nemulțumirea materială. De aceea și o întreprindere literară condusă cu stăruință poate contribui la Fericirea oamenilor. București... 1890”.

P. Hașdeu, martie, 1890. „Table d’hôte./ Am tot glumit/ Cît am trăit * În birtășița lume/ Și-n loc de bani / Ca mulți golani/ Plăteam berea cu glume/ Și-am tot glumit/ Cît am trăit/ La masa cea comună/ Și-acum glumesc/ Dar mă grăbesc/ Să plec curînd afară/ Un prînz mai prost/ Nici c-a mai fost/ Nici să mai fie iară/ Am tot glumit/ Cît am trăit/ La masa cea comună/ Acum glumesc/ Dar mă grăbesc;/ Mîncăți, O poftă bună!//”.

Ștefan Velovan: „Arta de a face ceeace e înțeles, (e) știința de a înțelege ceeace e făcut. Arta care stăruie să facă ceeace nu e înțeles e o nebunie, știința care stăruie să înțeleagă ceeace nu e făcut, e o prostie”.

Vincențiu Babeș, Budapesta, mai 1890: „P’acest teren, la această grea operă a dezvoltării minții și inimii, angajată este ziaristica literară și beletristică. O muncă și direcțiune demnă de conștiința demnității omenești. Am asistat la întemeierea «Familiei» acum 25 de ani. D-atunci până astăzi, astfel i-am cuprins misiunea, precum mai sus espusei și în acest înțeles am sprijinit-o conlucrînd după mărginitele-mi puteri. Oricît de mic de i-ar fi succesul, el este un pas înainte, spre scopul cel mare, care este perfecțiunea,

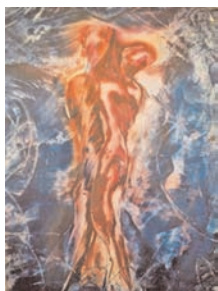

REVISTA „FAMILIA”, 1865, LA JUBILEUL DE 25 DE ANI SERBAT ÎN 1890

→ Continuare în pag. 25

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

Ne vom vedea...

Ne vom vedea după sfârșitul lumii, mi-
ai spus
Când vom fi doar noi doi, răsărit și
apus

Ne vom vedea după sfârșitul lumii,
precis
Când vom fi doar noi doi, abis clamând
abis

Ne vom vedea când toate vor fi trecut
prin foc
Iar noi vom fi cenușă sau nu vom fi
deloc

Ne vom vedea când totul va căpăta alt
rost
Fără să înțelegem de ce am fost ce-am
fost.

Victoria Milescu, România

Învolburare

Vezi cum, odată cu venirea ta,
mi se agită păsările în suflet...
Privirea ta le face să tresalte,
înaripate făpturi îndoliate...
Insolitele zbateri din aripă
se aud numai în prezența ta.
Înfrigurate își caută cuibul,

îpînd când nu dau peste tine.
Să știi că duse sunt, pe fugă,
trecând prin aspre vijelii neauzite,
privighetori din visurile mele, distante
de când tu ai apărut.
Vino să legi, rând după rând,
cu tandre mâini aceste stoluri
ce zboară așa de involburate,
făcându-și cuib în după-amiaza vieții
sub streășina ta, dragoste eternă.

Angela Valle, Honduras (1927 - 2003)

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Trandafirul din Lesbos

Am primit trandafirul acela de la o
necunoscută
în timp ce mă îndreptam spre un oraș
străin.

— Acum, după ce am ajuns în orașul
acela
și am dormit în paturile lui,
am jucat cărți sub chiparoșii săi,
m-am îmbătat prin tavernele lui,
privind cum venea și pleca,
cum se ducea și întorcea acea femeie,
nu mai știu unde să-l arunc.

Oriunde merg, plutește-n aer
mireasma lui
și acolo unde n-am ajuns, îmi pare că
îi zac
veștede și mototolite petalele în praf.

Henrik Nordbrandt, Danemarca (1945)

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Incipiență

Imagine de vis
abur fără de margini
chiparos meditând
atins de deget, duhul respirat
e freacățul vieții,

iar eu în ochii tăi
încerc să deslușesc
ascuns în lacrimi
sensul nepătruns
al clipei incipiente.

Manolis Aligizakis, Creta

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Speranță

Luni fără ploaie
suferă
dar tot sunt verzi
căci fără de speranță
nu pot trăi nici ei

— copacii.

Germain Droogenbroodt

Traducere: Germain Droogenbroodt –
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

DESPRE PĂDURE

versuri de Ion Iancu VALE

"Red Wood Cutting", Vladimir Kush

Speranță pentru viața pădurii

și totuși să sperăm
că pădurile nu vor muri
chiar dacă le mai devoră
în veri secetoase solare incendii
și smoguri de iad le seacă vigoarea
iar omul le transformă în munți de hârtie
pentru atât de necititele
manifeste pacifiste
sau în sicrie menite celor morți
de glonț, de cancer sau de foame
și totuși să sperăm
că pădurile nu vor muri
chiar dacă se fabrică
din ce în ce mai multe topoare

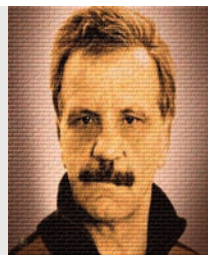
Pădurea toamna

cerul a migrat dincolo
de polenul florilor
și arama, țigancă nomadă
își zornăie banii în plete
ochii de pe tulpinele mestecenilor
lăcrimează sub pleoapa vântului
și pe degetele umede ale tăcerii
corbii par verighete de smoală
doar brazii își mai țipă
zâmbetul verde
îngânați de șoaptele lungi
și albastre ale pământului

dar de unde știm noi
că izvoarele nu sunt
plânsul limpede al brazilor
striviți de atâta nemoarte?

Imn pădurii

„O pădure, pădurea mea verde”,
leagăn festin al tălpilor mele infantile
fremătătoare, fastuoasă
și veșnic vie împărăție.
Mă prostern ție, generoasă răsuflare
a fecundului deluviiu,
orgă aeriană de triluri
și murmur solar,
al tainicei fotosinteze,
Slavă ție!
Slavă ție, șopot fertil și fără zăbavă
de terestre și vitale răsuflări,
ecou străbun de fluier și bucium,
matinală și bucuroasă lăcrimare
de eternă poezie.
Slavă ție, iubita mea, pururi verde!

Târgoviște 1991

PRIETENII MEI SCRIITORII - ARTUR SILVESTRI - CARTEA „FRUMUSEȚEA LUMII CUNOSCUȚE”

Ecaterina CHIFU

*„Aproape în fiecare clipă stă
secretul vieții”*

(Artur Silvestri)

Artur Silvestri, scriitor, critic literar, promotor cultural, poate fi considerat prietenul care mi-a schimbat destinul, deși nu l-am întâlnit niciodată. Un singur mesaj electronic de la dumnealui în care mă încuraja să scriu, că aș avea ceva de spus lumii, mi-a schimbat destinul. Aceasta se întâmpla, după ce mi-a publicat în revistele înființate de dumnealui online („*Ecoul*”, „*Monitorul cultural*”, „*Semănătorul*”) câteva scrieri pe platforma Intermundos media activă și astăzi. După o stagnare de mai mulți ani, am început să public cărți de călătorie și cu tematică socială, versuri, eseuri, lucrări prezentate la diferite simpozioane, cugetări, teatru, articole.

De aceea îi aduc aici un omagiu, un semn de adâncă prețuire, pentru toate cărțile scrise, multe la număr și faptele sale culturale. „*Există o Românie tainică*” spunea întemeietorul Asociației Române pentru Patrimoniu, Artur Silvestri, considerând că în această Românie există valori, oameni buni, creativi care au datoria să sporească zestrea culturală a neamului românesc.

Dețin multe cărți de-ale dumnealui, mai ales pe cele publicate de soție, Mariana Brăescu Silvestri, dar așa de mult m-a impresionat „*Frumusețea lumii cunoscute*”/ „*La beauté du monde connu*” pe care am citit-o de mai multe ori în română și franceză, încât m-am decis s-o fac mai bine cunoscută iubitorilor de lectură.

D-na Mariana Brăescu o consideră „*O elegie a vieții*” și în prezentarea ei, dezvăluie cum a apărut cartea: erau însemnări zilnice, într-un carnet unde autorul nota ce l-a impresionat zilnic. Toate au trecut prin sufletul lui și l-au marcat. „*Câtă sensibilitate dureroasă, câtă tristețe, dar o tristețe luminoasă.*

Și câtă uimire proaspătă, în fața frumuseții lumii pe care nici nu bănuia că trebuia să o părăsească. O elegie a toamnei. elegie a vieții”. (Mariana Brăescu, cartea citată)

Sunt ultimele cincizeci de zile din viața autorului. Este impresionant îndemnul soției: „*Cititorule, ca să înțelegi, parcurge cu sufletul aceste rânduri! Nu sunt pagini de jurnal ori de carte. Sunt bătaile inimii lui. Eu le-am auzit. Și sunt ultimele.*” (op. cit.)

Ne regăsim în aceste pagini, gândim și simțim la fel ca autorul, căci ne invadează aceleași emoții, în fața frumuseții lumii de lângă noi. Autorul acordă mare atenție frumuseții florilor, arborilor, arbuștilor, observând lumina ce o revarsă peste lume, aceste minuni ale naturii. Vedem cu ochii minții florile de trandafir de un roșu aprins, catifelate sau galbene, legănate de vânt, flori ce se ridică triumfal, să înfrunte seceta, ploaia sau înghețul. Iată descrierea: „*Trandafirul roșu... când culorile amurgului făceau totul enigmatic, se legăna ușor biruitor și puternic. În vântul ce bătea alene în orele asfințitului glorios.*”

Amintirile din călătoriile sale sunt notate succint: „*Mirosul tare al Mării Mediterane... într-un peisaj fără pescăruși.*” Este o mare peste care se adună „*norii groși, de o culoare metalică*”, dar dispar repede lăsând locul altor nori „*sub forma unor fuioare albe*”. Autorul absoarbe în suflet schimbările din atmosferă: „*Lumini de dincolo de nori reprezintă - cel mai neobișnuit spectacol de fulgere pe care l-am întâlnit vreodată*”. Ideea de irealitate, de efemer și mister este pregnantă: „*Cel mai tulburător fapt era tăcerea absolută care definea totul, creând sentimentul unei iluzii*”.

Lectura cărții m-a făcut să mă regăsesc pe filmul amintirilor în locurile vizitate de autor. Citind, revăd malul Mediteranei la Sète, unde am ajuns, prin programul european „*Comenius*” pentru profesorii de franceză, cheiul Paul Valléry cu cimitirul marin

unde este înmormântat acest poet, cu amfiteatrul alb de la malul mării și întinderea de apă ce se spargeam în mii de oglinzi sub „ploaia ce cădea calmă și binefăcătoare ca și ploile mocănești din copilărie.” Observator fin al peisajului marin, autorul descrie „intensificări de vânt, schimbări de ritm și fenomene întărite de apropierea mării”.

Noaptea, după ploaie, natura părea purificată, iar scrierea devină picturală: „Cerule din spre munții Pirinei de un roșu bizar, șters, dar, cu toate acestea, intens, o culoare descoperită odinioară de navigatori.” În tablourile descrise, se combină imagini vizuale, auditive, olfactive, care le conferă unicitate: „Prin lanuri de lavanda, ca niște arici vegetali opriți, pentru o vreme la odihnă”.

Este impresionat de parfumul de lavandă „efluviu răcoros, tăcut, enigmatic ecou și o plăcere a miresmei care înfrumusețează toate locurile înconjurătoare, cu o muzică nesfârșită.” În lumina sudului Franței, totul apare de o frumusețe stranie, înduioșătoare. Autorul nu este uimit doar de munți, de ape, mare, ci și de vietățile de pe Canal du Midi: rațe sălbatice, vidre, păsări.

Bucureștiul apare sun luminile toamnei cu toată frumusețea lui specifică de oraș sudic, cu parcuri frumoase, cu mirosul străzilor specific de merdenele, saraii, pateuri care au puterea de evocare a trecutului ca și „madeleine” în opera lui Marcel Proust. Artur Silvestri vede Cișmigiul – „un colț de pădure în oraș, dând impresia de alt timp”. Se referea oare la timpul când trecea Eminescu sau Caragiale prin acest parc? Și noi avem aceleași impresii, când trecem prin această oază de verdeață din inima Bucureștiului acoperit de cerul înalt și atât de albastru pe deasupra copacilor.

Sunetul gutural al pescărușilor peste București, îl simte ca o „potrivire între vocile acute și cerul înnoirat, greu, apăsător”. Această potrivire tulburătoare între vocile acute și culorile plumburii îl face să aibă presimțiri sumbre. Ploaia căzută în perdele lungi și reci lasă pe vegetație broboane de apă ce strălucesc și par „scânteieri de apă în noapte”. Foșnetele muzicale, un fel de ritm asimetric, asemănător cu valurile mării, prefac totul într-un episod irepetabil. Le priveam prin fereastra deschisă, îngândurat și încremenit, cu sentimentul implacabilului. Moartea unui porumbel în stradă îi provoacă durere.

Scrisoarea primită de la un prieten îi aduce aminte de copilărie: „Toamna este frumoasă, mă liniștește, nu știu ce m-aș face fără ea.” „Într-o clipă am văzut dealurile mele de la Ceahlău, frunzele arămii, colinele dulci”. Alteori, izvorul unor sunete paradisiace îl face foarte fericit: „Era ciripitul unor vrăbiuțe, un concert al bucuriei care a ținut câteva minute fără șir” sau le observă ciripitul vesel în iedera de pe o terasă. Adesea, vorbea brăduțului din curtea casei, dar, „uscat, nu mai aveam cui să vorbesc” scrie A. Silvestri.

Autorul se confesează dureros hârtiei, obsedat de „spaima că nu voi apuca să scriu tot ce am de spus”. Privirea de ansamblu peste oraș aduce un tablou unic: „Acoperișurile orașului par un relief de lumi stranie unde senzația de suprarrealitate este totdeauna vie”. Se apleacă mereu cu dragoste asupra ființelor din lumea necuvântătoarelor: observă niște câini „patru pete de culoare”, sau un câine trist pe o terasă, alți câini care „dorm ca o heroglifă pe trotuar”, „un cățel gri ce dăruia atâta iubire” sau altul, lângă Terasa Doamnei „era imaginea dăruirii”.

Ațipind în fotoliu, a văzut „culori transcendente, lipsite de contururi, pete rotitoare, o feerie stranie, neobișnuită, incontrollabilă, întreruptă de sunetul zborului de porumbei”, apariție stranie care-l face să-și simtă sfârșitul implacabil. Parcul Herăstrău are rezervată o frumoasă pagină literară, căci acest loc are o frumusețe eternă în sufletul autorului.

Vizitând Cartierul Floreasca, casele păreau „pete de culoare opace” și el le privea, fără a le putea zări. În Cotroceni, este încântat de liniștea străzilor cu case frumoase, invadate de iederă. cu terase cu flori și mulți copaci. Mergând spre Băneasa, copacii îi păreau o pictură vivanță. Era „fascinat de contururile de frunze pictate în verde șters, galben, verzi ruginiu, o infinitate de nuanțe.” Iubea „ploaia cernută binefăcătoare pentru semănături”. Căldura blândă a toamnei îl bucură, ca un dar divin.

Cartea se încheie cu descrierea sărbătorii Sfântului Dumitru „ocrotitorul capitalei, când Dealul Mitropoliei este urcat de oameni sărmani cu „suflete pure”.

Regret dispariția prematură a autorului și recomand tuturor această frumoasă carte care oferă destindere și încântare.

ȘTEFAN VIDA MARINESCU - UN PROMOTOR AL ACTULUI CREATOR AUTENTIC

Nicolae DINA

În ansamblul lucrărilor de critică și/sau istorie literară care promovează scriitorii și creațiile lor, antologiile își au rostul lor și sunt necesare, fie că sunt dedicate unui anume autor sau unui gen literar, fie că ele cuprind viața literară dintr-o anumită perioadă sau dintr-o zonă geografică.

Dincolo de faptul că ȘTEFAN VIDA MARINESCU are multiple preocupări literare fiind poet, prozator, critic și istoric literar, eseist, publicist, ziarist și, nu în ultimul rând, editor, el a fost și rămâne un promotor consecvent și avizat al literelor, cu deosebire teleormănene, al scriitorilor care, prin cărțile lor, au făcut să crească „zestrea creatoare literară a Sudului românesc”, devenind „nume importante pentru un spațiu cultural românesc”.

Că Ștefan Vida Marinescu a fost dintotdeauna preocupat de promovarea unor „autori cu operă, cu resurse creatoare, cu bibliografie” o demonstrează numeroasele comentarii (cronici, recenzii, note de lectură) publicate în cele opt reviste al căror fondator a fost sau în multe altele din țară, fără a omite volumele dedicate acestora „cu rigoare, empatie” și „cu dorința de a face mai cunoscută și mai răspândită opera scriitorilor” din „Sudul extrem”, cum îi place să-i localizeze pe cei ale căror cărți au fost comentate în cel puțin 12 volume, însumând aproape 2000 de pagini. Dintre acestea, „O geografie spirituală a Sudului”, „Re-întregirea familiei” și „Scriitori români contemporani” sunt volumele dedicate, integral, scriitorilor „sudiști”, adică celor trăitori în Teleorman.

Iată că neobositul scriitor polivalent revine la preocuparea pentru promovarea oamenilor de litere teleormăneni în antologii, nu unele oarecare, ci „critice”, deosebite prin concepție și realizare față de alte asemenea lucrări publicate în Teleorman, publicând „Limpezirea apelor-antologie critică” (Editura Elikon, București, 2018), diferită prin faptul că „pe lângă cronică opere, acest synthesis critic, autorii sunt reuniți și prin

texte selectate” chiar de ei înșiși, la care se adaugă notele biografice și cele bibliografice de rigoare, „ca o carte de vizită literară”.

Întregul volum este conceput potrivit convingerii cronicarului antologator că cei șapte scriitori (al optulea fiind el însuși) „se arată stăpâni pe limbajul artistic, sunt stilști încercați, arată o reală considerație față de limba literară, față de scris”, iar sinteza sa critică „urmărește, progresiv, devenirea Operei”. Sub numele fiecărui scriitor antologat sunt menționate „apelativele” care numesc domeniile creatoare în care s-a remarcat, primul fiind „genul principal și prioritar care îl reprezintă”.

Astfel, poetul Florea Burtan, „un virtuoz al prozodiei”, cultivă, „în stil tradițional(ist), dar cu izbucniri romantice”, deși, uneori, „versul[...]zis clasic(izant) alternează cu versul alb, modern(ist)”, o poezie „frumoasă, muzicală, metaforică, ceremonioasă”, aparținând unui creator „teluric, apt de ritualuri în sanctuar daco-deliormănean [...], melancolic, reflexiv, confesiv”, iar prozatorul este remarcabil prin epica sa, „una a oralității[...]a mitologiei colective, cu folclor și afinități rurale, promovând un „realism cu filon liric, expresiv, autorul arătând cunoașterea mithosului și a toposului sudic”.

Liviu Comșia este surprins atât în ipostaza de prozator, remarcându-i-se „maturitatea și excelența în dezbateră ideilor”, precum și „capacitatea de invenție epică” și talentul de portretist, cât și în cea de critic literar, un „cronicar generos”, având știința de „a interpreta cărțile prin optica unui observator lucid, echilibrat, fără de idei preconcepute”.

„Romancierul cel mai prețios din spațiul sudic”, Gheorghe Filip, „deține știința creației de atmosferă”. Romanele sale, „consistente și complexe epic”, se remarcă prin „finețe analitică” și sunt „pline de vitalitate și de realism”, în timp ce proza scurtă ne descoperă un „excelent moralist, observator și creator de epică modernă” cultivând un „realism psihologic”. Publicistul și eseistul „atestă cultură, capacitate de analiză și sinteză” atunci când se ocupă de universul operei lui Caragiale ori de viața și opera celui mai mare prozator român postbelic originar din Teleorman, Marin Preda, iar ca poet excelează (și) în cultivarea parodiei, evidențiind „un spirit justițiar, cu umor și talent satiric”.

Sinteza critică dedicată Nicoletei Milea trece în revistă primele șapte volume de versuri, evidențiind faptul că autoarei i se poate atribui, incontestabil, titlul de „Poetă, cu majuscule”, o „poetă reflexivă, gravă, de o mare sensibilitate”, cultivând o poezie care surprinde printr-un imaginar artistic și un limbaj metaforic de mare elevație. Este, totodată, și un critic literar de mare forță analitică, ipostază în care își revelează „înzestrarea și tehnica, lecturile și stilul inconfundabil”.

Deși este autoarea a doar două volume, Roxana

Ștefan Vida Marinescu

Cristina Olteanu îi reține atenția prin faptul că „face o critică relaxa(n)tă, constructivă, generoasă”, făcând dovada unor lecturi exhaustive, atât ale creațiilor cât și ale bibliografiei de specialitate, atunci când se ocupă de aportul lui Mircea Eliade la cunoașterea și modernizarea mitului ori scrierile unui autor contemporan (Ștefan Vida Marinescu), subliniind contribuția acestuia în lirică, epică, publicistică, eseistică și critică literară, autoarea având capacitatea de „a comenta judicios, cu eleganță și cu generozitate”.

Scriitorul medic Lucian Paraschivescu este surprins în triplă ipostază: eseist, poet și prozator. Eseistul, „erudit, moralist, enciclopedist”, are un stil personal, inconfundabil, „ironic, persiflant, contrariant”, evident în cele câteva volume de gen în care se dovedește „un veritabil raisonneur al actualității social-politice”. Ca poet este unul „melancolic, bacovian”, reflexivitatea fiind principala caracteristică a creației sale lirice înscrise „între simbolism și expresionism”. Prozatorul este autor al unor „microsoane satirice și caleidoscopic-moralist-realiste” surprinzând, mai ales, „epoca ceaușistă grevată de...]închistare și lipsă de libertate”.

Încă de la debutul său editorial, Romulus Sălăgean se remarcă prin faptul că este un poet „visător[...]reflexiv, ingenios și exigent cu metafora și cu viziunile evocatoare” fiind creatorul unor versuri din care transpare o „vocație de satiric, de iubitor de aforisme interpretate à rebours, de moralist și de spirit ludic”, mare iubitor de absurd urmuzian și de avangardism dadaist, două orientări estetice prezente în aproape toate creațiile sale.

Last, but not least este însuși Ștefan Vida Marinescu, autorul antologator al acestei inedite antologii critice, „autoprezentat” prin aprecierile critice semnate de 13

personalități ale vieții literare românești. El este văzut, mai întâi, ca „profesor de excepție” (Ana Blandiana), preocupat de „rolul și importanța jurnalismului educațional și a didacticii disciplinelor umaniste” (Daniel Vighi). Dumitru Micu îl consideră „scriitor aproape «total»” având în vedere realizările sale de „poet, critic și istoric literar, teatral și de film, eseist și prozator, publicist și ziarist”, poetul excelând prin „dexteritatea de a cânta la diferite instrumente, de a compune în toate stilurile, de a utiliza cele mai variate formule, de la cele tradiționale, la cele agresiv moderniste”. Criticul literar este „un scriitor care apără cu obstinație valorile morale și artistice, autenticitatea actului creator” (Traian T. Coșovei).

Așadar, „Limpezirea apelor” este o antologie critică pentru realizarea căreia criticul și istoricul literar și-au dat mâna, oferind, sintetic, atât informații biobibliografice, creații ale autorilor „convocați cu poezie, proză, eseu, critică ori publicistică” în proprie selecție, dar, mai ales, acele sinteze critice surprinzând o viziune proprie despre universul narativ, imaginarul poetic, limbajul artistic, varietatea tematică a operelor acestora („Proba Conștiinței scrisului”). Volumul pare a fi un exercițiu care va fi urmat de altele (anunțate deja în „Argument(e)”), în vederea realizării unui mai vechi proiect, acela al unei istorii critice a literaturii teleormănene. Absolut necesară, prezenta antologie critică evidențiază un cronicar antologator versat, căci el, așa cum remarcă Emil Manu, „tratează subiectul ales în stil alert și expresiv, cu argumente și nuanțe adecvate, analitic și sintetic, posedând știința discursului relevant, creativitate și umor”.

→ Continuare din pag. 19

emanciparea și fericirea genului omenesc în general și al românilor în special. Deci, eu nu pot decât să mă bucur și s-o felicit, că s-a susținut printr-un pătrar de secol în luptă grea și să-i doresc a se susține până să iasă învingătoare și să-și vadă și serbeze triumful ideii. Fermă în constrângeri să repudiem pesimismul”.

Matilda Poni: „Lui Iosif Vulcan: «Un sfert de secol ai muncit/ Tu, pentru Țara Ta/ Și glasul tău neobosit/ Tot sună pentru Ea/...»”.

V.A. Urechia: „De 25 de ani e «Familia» lui Iosif Vulcan. Ce plină de viață, ce frumoasă e, ce drag de româncuță... Românimea serbează cu flori și miresme Jubileul «Familiei» lui Vulcan... Trăește națiunea!”.

Ave de V. Maniu: „Într-un pătrar de secol «Familia» organ merituos al presei române și-a făcut cu vrednicie apostolatul dezvoltând în emulațiune ca toate surorile ei un zel luminat, o activitate instructivă, luminând, însuflețind cobolând și aruncând sămânța concordiei peste și pretutindeni în familia mare și cea mică. Noi plini de recunoștință pentru serviciile aduse și sacrificiile depuse în interes național, aducând călduroase omagii «Familiei»

salutăm cu iubire aniversarea primului pătrar de secol al ființei sale și prin fericitul ei înființator... o viață lungă ca să ajungă și pentru al doilea Jubileu de alți 25! Salve, V, Maniu”.

Nicolae Popea: „Mai multe fapte, mai puține vorbe, mai multă activitate și mai puțină comoditate, mai mult interes general îi mai puține interese particulare egoistice, mai multă iubire frățească și mai puțină ură personală peste tot... mai puțin indiferentism, dacă voim să ne bucurăm de existență și viață națională trainică și respectată de toți”.

Gh. Sionn: „Două sentimente am simțit predominând în inima mea cu predilecțiune: amorul patriei și facerea de bine.”

Ion Slavici: „Ideile sunt ca pulberea de flori și întocmai cum cele mai multe flori se scutură sterpe, dacă pulberea din anumite alte flori nu străbate la ele, ca să le facă roditoare, pulberea de floare ce zboară risipită prin aer, nu în calicele orișicărei flori se prinde, nu pentru orișicare floare e germen de viață roditoare, se caută numai pe care se-nțelege”.

Cum articolele se trimiteau și sub formă de scrisori, fiecare scrisoare purta semnătura autografă a autorului. Bibliofilul a speculat acest aspect și a creat facsimilul unor asemenea semnături...

CURCUBEU PESTE HAIFA - DIN LIRICA DE IDEI A POETEI BIANCA MARCOVICI

Lucian-Zeev HERȘCOVICI

Ce este curcubeul? Semn că a trecut ploaia, furtuna. Apare pe cer, colorat, ca un arc frumos, vestitor al liniștii. Dar este luminat de soare. Fără soare, curcubeul nu va apare, sau dacă soarele va apune, curcubeul va dispăre în aceeași clipă. Oriunde, peste Ierusalim sau peste București, peste Paris sau peste New York, peste Iași sau peste Haifa. Dar chiar dacă este luminat de soare, dacă se datorează lui, este frumos.

Fiecăruia îi place să-l privească. M-am gândit la acest lucru atunci când am răsfoit noul volum de poezii de Bianca Marcovici, „Curcubeu peste Haifa: manuscris de poeme Dada”, apărut la Editura Junimea din Iași în colecția „Cuvinte migratoare”, în primăvara acestui an.

Bianca Marcovici este o poetă cunoscută. Primul ei volum de poezii, apărut în anul 1985 la Iași și următorul, apărut în 1987 la București, i-au deschis ușa în salonul literaturii române contemporane. Stabilită în Israel, la Haifa, în anul 1991, ea a devenit unul dintre scriitorii israelieni importanți de limba română. Poetă prolifică, ea a publicat 26 de volume de poezii și de proză, unele dintre poeziile ei fiind traduse în limbile ebraică, engleză, franceză, germană. Cărțile ei au apărut atât în Israel, cât și în România. Unele în Iașul ei natal, de care continuă să fie atașată sufletește, altele la Haifa, orașul în care trăiește, altele la Tel Aviv, București, Cluj, ba chiar și la Munchen, în Germania. Poezii ale ei au apărut și în multe antologii de poezie, în România și în Israel, în română și în ebraică. Odată am afirmat că ea este poeta generației noastre.

Volumul „Curcubeu peste Haifa” ne prezintă o poetă modernistă care reunește noutatea cu tradiția. Limbajul ei este contemporan, modern, include neologisme, dar și cuvinte din graiul local românesc din Israel. Conținutul poeziilor, scrise în vers alb, temele israeliene, arată că autoarea este o poetă israeliană de limba română, care stăpânește limba română contemporană perfect, prezentând adeseori realitatea israeliană în această limbă. Spre deosebire de alți scriitori israelieni de limba română, ea nu folosește un limbaj arhaic, ci o limbă bogată, reflectând evoluția socială și tehnologică de astăzi. Deși povestește într-o poezie că este bunică, adăugând „caut refugiu doar în cărți și în nepoți”, poezia este tinerească în formă, cu unele excepții. Pentru ea „poezia e o compoziție muzicală”, „poezia nu are trup”, „poezia nu e o decizie subtilă”. Autoarea adaugă în acest sens că „inspirația e dictată de cineva din mine./ Am o dublură./

Odată am fost violonista din mine./ Altădată inginera din mine/ Altădată am predat vioara/ mai târziu am fost autodidacta și poeta”. Scurtă autobiografie într-o poezie!

În altă poezie, al cărei titlu, „Cunoașterea sinelui”, este continuat de primul vers, după care aceasta „presupune să fii narcisist”, ea adaugă: „Eu am cântat într-o orchestră/ și cunosc ce înseamnă să fii dirijor,/ o baghetă”. Plecarea ei de la Iași la Haifa este menționată sub forma: „Eu mi-am găsit locul./ Din balcon văd marea./ La orizont sunt dușmanii” („Poezia e o compoziție muzicală”). În altă poezie, „Discurs pentru cei de Dincolo”, ea spune: „Vin de departe de la peste/ 2000 de km de zbor, ca o pasăre migratoare/ Care se întoarce când cireșii au înflorit/ Să-și caute cerdacul casei. Cerdacul bunicilor!”. Totuși, amintindu-și de faptul că „a fost cândva o lume mai bună”, ea spune că „nimic nu-i nou sub soare/ dar acum fiecare își închipuie/ că avionul meu de hârtie/ spre Iași e autentic/ chiar și falsul are ceva autentic” („Indigoul lui Chagall”). Desigur, ea vizitează Iașul copilăriei, studenției și tineretii. Deși este poetă israeliană, totuși ea trăiește între două lumi. Din punctul ei de vedere, „Patria/ e limba în care scrii, e cernoziomul/ adăugat în doze mici/ compartimentarea inimii/ în care aduci numai lucruri scumpe,/ de reținut, e trecutul, e prietenia sinceră,/ netrucată!/ Patria e orizontul/ pe carde l-ai lăsat în urmă, mai ieri,/ iar acum e casa în/ carte trăiești imprevizibilul,/ iubești!/ Patria e poezia,/ lumina ochilor copiilor noștri, în veci!”. Poezia cu care încheie volumul, mai degrabă ciclul de poezii, atât personale, cât și care reflectă viața de astăzi prin prisma personală a autoarei.

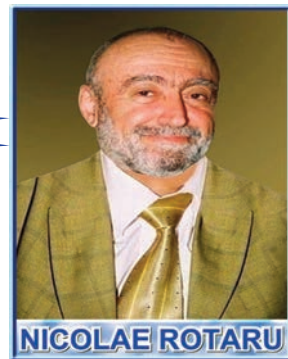
Bianca Marcovici adaugă: „Elimin fățărnicia din start/ a celor care/ cu vorbe mieroase, zâmbet prefăcut/ și ton fals vibrând precum o harpă/ neacordată, mă îmbie din poculul/ cu vin alterat de căldură și timp/ pierdut printre astre./ Toți vorbesc și nimeni nu ascultă” (Teoria poemului”). Ea vrea pace (în limba ebraică: șalom), deși știe că aceasta este extrem de greu, dacă nu chiar imposibil din cauza terorismului. În unele poezii, în special cele referitoare la greutățile vieții în Israel și problema războiului și a păcii, ea introduce și expresii ebraice, utilizate adesea în vorbirea curentă israeliană, adăugând traducerea lor în limba română: „Ne aliam culorii roșu/ Și stresului suportat de copiii Sudului./ culanu be țeva adom/ (toți suntem îmbrăcați în roșu/ precum cei supuși la alarme, cei din Sud)/ Ein pitaron (nu e rezolvare)./ Iar noi ne prefacem că totu-i bine!./ (...) / Nepoții au deja vârsta armatei./ Speranța s-a transformat precum o soacră cicălitoare./ Vrem pace ACUM./ Și o ploaie continuă” („Blestemul celor morți în HOLOCAUST”).

Am putea obiecta autoarei o formă de pesimism. Ea se gândește la moarte: „Pur și simplu mi-am visat mormântul/ Plin cu iarbă verde/ Apoi uscată/ Nimeni nu o uda/ Nici măcar cei născuți din mine/ Iar oasele mele se îngălbeneau./ M-am trezit din vis/ Tocmai la malul mării/ Urmele de nisip se adânceau/ Se adânceau se ștergeau/ Ca un murmur de cântec/ Învățat cândva” („Nu ai înțeles niciodată”). Și totuși, să sperăm că ea va fi optimistă în viitor, sănătoasă, va trăi o viață lungă și va continua să scrie. Pentru că are multe de spus și ne bucurăm s-o ascultăm.

POEZII

Nicolae ROTARU

CĂTRE PEGAS

*Cu sângele trecând prin alt by-pas,
Ți-ascult galopul verbelor, Pegas,
Tu duci spre muze-un sentiment latent,
Un pesimism constant, cu happy-end.*

*Ca un tic-tac reglat mi-e pulsul viu,
Când brav trăpaș al slovei, bidiviu,
Ajungi acolo printre feminine,
Cu sex-appeal rămase fără mine.*

*La fel ca-n Miorița, drag amic,
Tu spune zeelor că dorm un pic,
Mahmur c-am fost la nunta unui crai,
Mutat recent, vecinul meu din rai.*

*Mulțam, bătrâne murg, acum te las,
Mârțoaga mea și bun talan, Pegas,
Tu cară după-nvăț desagii plini
Și-nseamnă drumul lumii cu lumini.*

ELEGIA CODRULUI

*Codrule, codruțule,
Ce mai faci, drăguțule?
Mihai Eminescu*

*Lăsați-mă, salcâmi, să plâng,
De nostalgii și dor să-mi treacă,
Că dealuri s-au chelit de crâng,
Unde-i cătunul Valea Seacă?
Lăsați-mă goruni uciși,*

*Să vă bocesc în tihnă cioata,
Cu ochii a mirări deschiși,
În satul meu zis Glâmbocata.*

*Lăsați-mă, bard fără cal,
Să regret falnicii bușteni,
Uciși pe plaiul meu natal,
Din argeșeanul Leordeni.*

*Lăsați-mă, foști falnici codri
S-o plâng și să-mi rostesc mânia,
Că-n jilțuri suse conduc lotri,
Răi hoți silvani în România.*

*Lăsați-mă, păduri betege,
În lung suspin să pot să sper,
Că furii vor primi prin lege:
Ștreang, glonț, otravă, șiș, hanger.*

*Lăsați-mă să cred, în odă,
Că și complici de- aceeași teapă
Vor fi curtați de-un Țepeș-Vodă
Să-i mângâie c-un vârș de țeapă.*

*De nu, defuncții mei copaci,
Tăcerea morții tutelară,
Cu hohot surd ca vechii daci,
Lăsați-o, giulgiu, peste țară.*

APROAPE IDILĂ

*Tot aștept să-mi ieși în cale,
De sub stuful unei șoapte,
Să-ți spun strofe vegetale
Toarse din belșug de noapte.*

*Tot mă mistui în tăcere,
Ca o umbră fără sursă,
Când pe cer, râuri de miere
Hrănesc stelele din ursă.*

*Tot lucesc deasupra norii
Văruți cu argint de lună;
Ca lungi triluri de prigorii,
Versu-ți spune noapte bună.*

RECOLTAT

*Scoate capul său păros din iarbă,
Flăcăiandru grâu, la gât, cu maci,
Tot ogorul luncii poartă barbă
Colilie, ce se-adună-n saci,
Când o prea grăbită cositoare,
O doboară să nu vină mâine,
Și-o trimite, praf, către cuptoare,
Unde oști de grâu se schimbă-n pâine.*

Din vol. „Pegas fără poet”

FERVOAREA DEMOLĂRII

Acad. I.A. Pop

În general, societățile care au dărmănat statui, au ars cărți ori au creat indexuri ale operelor interzise au avut în frunte regimuri totalitare sau au cunoscut crize cronicizate.

Firește, au existat și cazuri când, după eliberarea de dictatură sau de criză, lumea a trebuit să elimine, în mod justificat, simbolurile acelor vremuri de tristă amintire. Dar marii demolatori au fost tiranii, văzuți și nevăzuți, mai ales cei situați pe poziții politice extreme.

Astăzi, explicația distrugerii memoriei colective curente este *discriminarea bazată pe culoarea pielii* și care, în aproape toate țările, în timpuri mai mult ori mai puțin îndepărtate, a făcut numeroase victime.

O asemenea țară este America – oficial, Statele Unite ale Americii – care, începând cu perioada colonială și până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, a statuat oficial, prin legi și reglementări cu putere de lege, sclavia negrilor.

Este mai greu de înțeles pentru contemporanii noștri, care au, de multe ori, o cultură generală și istorică săracă, în ce fel s-a putut ca, de la intrarea în vigoare a Constituției SUA (1787) și până la finele Războiului Civil (1865), Statele Unite să fie o țară sclavagistă. Este greu de înțeles și pentru faptul că, mai peste tot în lume, *Constituția SUA (cu sau fără amendamentele ulterioare) rămâne un model al democrației*, este dată ca exemplu, este preamărită ca etalon de libertate, de stabilitate, de sobrietate.

Mult mai grav este faptul că, de la interzicerea sclaviei în SUA (1865) au trebuit să treacă o sută de ani până la îndepărtarea ultimelor legi discriminatorii în fostele state ale Confederației (1963).

Simptomatic este faptul că ambii președinți implicați în acest îndelungat proces – *Abraham Lincoln*, care a eliminat oficial sclavia și *John Fitzgerald Kennedy*, care a eliminat ultimele discriminări rasiale oficiale – au pierit asasinat.

În practica vieții cotidiene însă, nici până astăzi discriminările de tot felul, inclusiv cele bazate pe culoarea pielii, nu au dispărut complet, nici în Statele Unite și nici în alte regiuni. Evident, gradul lor de extindere și forța lor de manifestare diferă foarte mult, de la un continent la altul, de la țară la țară, de la comunitate la comunitate.

Azi, trăim o criză profundă în societate, accentuată de pandemia cu acest nou virus Corona, dar cronicizată de

câteva decenii și accentuată de perspectivele sumbre de după încheierea molimei.

În timpul crizelor de amploare mare au avut loc întotdeauna și manifestări violente, de stradă, cu baricade, incendieri, jafuri, busculade, agresiuni fizice, omoruri etc. Scânteia manifestărilor violente de astăzi a pornit de la asasinarea de către un polițist american alb („caucazian”) al unui cetățean de culoare („afroamerican”), bănuț de o faptă ilegală.

Întâmplarea nu avea cum să nu capete conotații rasiste, date fiind împrejurările. Cu mult înainte ca justiția să-și intre în rol, vestea a făcut ocolul SUA și al lumii, declanșând, după cum era normal, puternice reacții de solidaritate cu victima și cu afroamericii în general.

Scavia a revenit în atenție – *deși puțini îi cunoșteau istoria* – fiind scoasă în prim plan drept cauză a tuturor relelor. Populația revoltată nu s-a mulțumit cu cererea de reformare a lumii contemporane și viitoare – pentru a o scăpa de asemenea discriminări – ci a început, *în urma unor acțiuni bine orchestrate din umbră*, un război cu trecutul, cu valorile trecutului, sublimat în statui, opere literare, filme etc.

Astfel, s-a găsit cu cale să se retragă din oferta unuia dintre cele mai cunoscute canale de televiziune filmul „*Pe aripile vântului*”, făcut după romanul omonim al Margarettei Mitchell (1900-1949). Pentru acest roman (cu titlul original *Gone with the Wind*, apărut în 1936, autoarea a primit *Premiul Pulitzer*, în anul 1937, iar în anul următor a fost *candidată la Premiul Nobel pentru literatură*).

Filmul cu același nume, din anul 1939, cu *Vivien Leigh* și *Clark Gable* în rolurile principale, este unul din filmele de mare succes ale tuturor timpurilor.

La fel, s-a găsit *cineva* să interzică romanul „*Coliba unchiului Tom*”, de *Harriet Beecher Stowe* (1811-1896), o înfocată aboliționistă. Romanul (apărut în 1852), care înfățișează viața african-americanilor sub sclavie, a fost foarte bine primit în nordul SUA și în Anglia, dar și-a atras ura celor din sudul Statelor Unite care erau în favoarea sclaviei.

Când a întâlnit-o pe *Stowe*, *Abraham Lincoln* i-a spus: „*Deci dumneavoastră, o doamnă așa de mică, ați pornit un război așa de mare!*”.

Harriet Stowe a fost considerată mereu un simbol al luptei contra sclaviei negrilor.

Președintele Lincoln era împotriva sclaviei, dar nu dorea egalitatea deplină între albi și negri. Atât a putut să meargă înainte spiritul lui vizionar, care, în mod categoric, era deasupra vremurilor sale și prevestea viitorul.

Oare toți oamenii de pe planetă să se fi înșelat când au cinstit și apreciat aceste opere, considerate nemuritoare, acești oameni și acești autori plini de talent?

Oare generații de tineri, de maturi și de seniori, care le-au admirat și i-au admirat de-atunci încocoace, să fi fost orbi?

Oare valoarea artistică în sine a acestor opere să nu aibă nicio relevanță?

În vârtejul revoltei de-acum, a fost dată jos de pe soclu o statuie a lui *Cristofor Columb* (1451-1506), descoperitorul, fără să fi știut vreodată cert, al Americii (numite astfel după moartea lui). *Columb* nu a ajuns niciodată în America de Nord propriu-zisă, ci doar pe insule și în Panama și *nu a făcut niciodată comerț cu sclavi negri*. El a crezut că ajunsese în India, adică în Asia, pe care o căuta, gândind logic că dacă navighează spre vest își va atinge ținta.

Aud că s-a dărmănat o statuie a lui *George Washington*, la *Portland*, în *Oregon*, că o statuie a lui *Winston Churchill* a fost vandalizată și ea și că un primar din *Suedia* a cerut

înlocuirea statuii regelui Carol al XII (trăitor pe la 1700) cu statuia luptătoarei pentru protecția mediului Greta Thunberg și chiar condamnarea memoriei lui Carl Liné (1707-1778), părintele taxonomiei (clasificarea speciilor) și al ecologiei moderne.

În ritmul acesta, se va ajunge în curând la interzicerea lui Aristotel (384-322, î. Hr.), trăitor acum circa 2300 de ani și unul dintre cei mai mari filosofi ai lumii din toate timpurile, pentru afirmația că „*sclavul este o unealtă vorbitoare*”.

Ceea ce se întâmplă nu este deloc o dovadă de luciditate a lumii, nici o mărturie a luptei contra discriminării și nici o probă de vigilență pusă în serviciul valorilor universale.

Ceea ce se întâmplă este pur și simplu o dovadă de manipulare crasă, produsă pe fondul lipsei de educație și de cultură a populației. Toți cei care fac școală serioasă și care acumulează destule cunoștințe de cultură generală – nu neapărat istorică – știu că fiecare epocă istorică are propriile valori și propriile prejudecăți.

De multe ori, ceea ce fusese perfect moral și legal în trecut, deveni-se imoral și ilegal în epocile mai noi. De exemplu, legea talionului („*ochi pentru ochi, dinte pentru dinte*”) a guvernat omenirea primitivă sute de mii de ani.

Războiul a fost o practică morală în tot Evul Mediu, turnirurile și duelurile au fost prilejuri de manifestare a onoarei cavaleresti, iar asuprirea și prigonirea unor grupuri marginale ale societății o datorie a autorităților și a unora dintre indivizi.

Firește, cu vremea lucrurile s-au schimbat treptat, pe etape. În momentul în care a intervenit justiția modernă, răzburarea sângelui a fost interzisă. „*Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului*” a fost adoptată la începutul Marii Revoluții Franceze (1789), „*Declarația universală a drepturilor omului*” după Al Doilea Război Mondial (1948), de către ONU, iar anumite legi împotriva discriminărilor de multiple tipuri abia în deceniile din urmă.

Prin urmare, chiar dacă ceva este imoral și ilegal în epoca noastră, nu înseamnă că a fost la fel și în trecut. Lumea medievală s-a axat pe ierarhie, supunere, privilegiu, credință, onoare cavalerască și nu pe libertate, egalitate, democrație, frăție, liberalism etc. Dacă ajungem să îi judecăm pe oamenii medievali după valorile care s-au afirmat în lume după moartea lor, comitem nu numai o mare eroare istorică, dar și o eroare logică.

Cum să-l condamnăm pe cineva că nu a făcut ceea ce nu știa, ceea ce nu exista pe vremea lui?

Este la fel cum l-am aresta, judeca și condamna pe cineva pentru o faptă din anul 2000, pe baza unei legi apărute în 2020.

Cum să acuzi pe cineva pentru nerespectarea unor legi și principii morale care nu existau în vremea sa?

Față de epocile în care au trăit și față de gândirea curentă a lumii în care au trăit, *Harriet Beecher Stowe*, *Margaret Mitchell*, *Cristofor Columb*, *Churchill*, *Carol al XII-lea* (trecător prin Țara Moldovei), *Carl Liné* au fost niște vizionari.

Ei au revoluționat, fiecare în felul său, societatea contemporană lor și au pregătit un viitor bun.

Cu toții au fost ieșiți din comun în sensul cel bun și, tocmai de ace-ee, au lăsat în urmă opere monumentale și, tocmai de aceea, li s-au făcut statui. Cu ce drept – în afară de dreptul forței brute, al ignoranței și al manipulării – ne ridicăm noi contra memoriei lor?

Faptele acestea din ultima vreme amintesc de Nero, de Inchiziție, de Lenin, de Stalin, de Hitler, de Mao Zedong și de toți dictatorii care au distrus lumi, care au interzis universuri

reale ca să construiască lumi și universuri false.

Comunismul a distrus, totuși, cele mai multe statui, iar în Rusia Sovietică a topit chiar șine de cale ferată, din simplul motiv că acestea erau făcute de „capitaliști”.

Nu ne putem război de fiecare dată cu istoria ca să construim o lume dreaptă. Supărarea pe istorie este ridicolă. Cele mai multe dintre relele societății contemporane zac în însăși societatea contemporană.

Pentru prejudecățile și faptele noastre nu au cum să fie vinovate cărțile, filmele, statuile sau oamenii din trecut, ci educația greșită, primită în familie și în școală, anturajul nepotrivit, ignoranța și prostia.

Superioritatea noastră față de polițistul care a omorât prin sufocare o ființă omenească nu constă în forța de distrugere, ci în arta de a construi. **Câți dintre aceia care au interzis un film, care au condamnat o carte, care au dat jos o statuie știu să vorbească în chip armonios despre acel film, despre acea carte, despre acea statuie?**

„*Un popor fără cultură este un popor ușor de manipulat*”, avertiza demult Immanuel Kant.

Câți dintre noi pot cântări știrile care ne asaltează clipă de clipă prin toate mijloacele de informare în masă?

Foarte puțini dintre noi au în minte informațiile necesare ca să poată face asta. Majoritatea nici nu se străduiesc să aibă astfel de baze date. Iar memoria calculatorului sau a telefonului degeaba le are, dacă nici măcar nu ne străduim să căutăm.

Pe această lipsă de discernământ mizează și „*formatorii de opinie*” manipulatori contemporani.

Sunt forțe care vor să ne transforme în demolatori, fără să ne creeze premise de a fi și arhitecți/ constructori. De planurile de construcție se ocupă alții

Pe vremuri, eram învățați că cine stăpânește informația stăpânește lumea. **Azi știm că nu este așa, din moment ce manipularea informației devine mai puternică decât informația însăși.**

Spre a ne deștepta nu avem nevoie de nimic foarte scump și foarte complicat, ci doar de o educație pusă în serviciul omului și al omenirii, de o educație bazată pe virtuți, pe valori și pe încredere.

Printr-o astfel de educație, vom ști că o crimă nu se pedepsește printr-o altă crimă, ci prin aplicarea justiției și că o distrugere nu trebuie urmată de alte distrugeri, ci de creații durabile, puse în slujba adevărului și a dreptății.

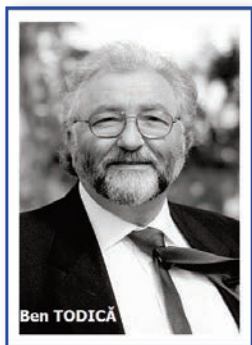
În plus, ca istoric, sunt convins că mărturiile din vremuri trecute – mai ales creațiile spirituale – chiar dacă exprimă alte idei și idealuri decât ale noastre, sunt părți din viața omenirii, cu toate avatarurile sale și merită teaurizate cu grijă.

Nu-mi iese din minte o imagine recentă, din teritoriul dominat vremelnic în Orientul Apropiat de către un pretins stat, imagine în care tineri vânjoși mascați distrugau cu ciocanele basorelieful, statui și ziduri vechi de mii de ani, ca să dovedească ce altceva decât primitivism, forță brută, dispreț față de oameni!

Ca să nu se mai întâmple aceste lucruri tragice, ca să nu mai ajungă rațiunea să fie dominată de fanatism, avem nevoie de responsabilitate și demnitate, iar acestea se dobândesc prin educație serioasă, prețuitoare a creației umane din toate timpurile.

Propus de prof. Laurențiu Modan

Împuşcat pentru o carte

Ben TODICĂ

Volumul editat la Iași, Editura PIM, 2019, intitulat „Jale și Eroism Românesc la Cotul Donului: Unice performanțe jurnalistice, semnat de prof. dr. Dumitru V. Marin, începe cu un citat al lui Bertrand Russel: „Războiul nu arată cine are dreptate ci doar cine învinge.” și cuprinde nouă interviuri luate unor participanți la cel de-al doilea război mondial. Pot spune că această carte sosește la timp, ca răspuns la întrebarea pe care doream să i-o trimit unui domn din diaspora, așezat confortabil într-un „scaun academic”, care ne critică ca generație, fost comunistă că nu respectăm generația din închisorile comuniste, când eu susțin că eram mai liber în copilărie în comparație cu generația fiilor mei din Vest. Acuzația merge până într-acolo, susținând că nu aducem respect martirilor noștri care s-au sacrificat pentru democrație, că am uitat că aveam doar două ore de tv pe seară și de cozile interminabile la pâine și că a sosit timpul să avem și noi martirii generației noastre. Asta presupune să știu că nu era normal să stai la coadă și că în vest nu se stătea. În primul rând, stimate domn, în școlile comuniste nu se studiau martirii democrației sau cei anticomuniști ca să mă acuzi că nu-i respect. Pe cine să respect din acești pușcăriași? Pe cei care ieșeau din închisoare și dădeau cu pumnul în masă de supărare, așa din senin, (poate că pe drept, dar noi nu aveam de unde ști) încât noi, copiii ne speriam și chiar credeam ce ne spuneau comuniștii, ca să ne calmeze, că într-adevăr aceștia sunt niște oameni răi și țicniți la cap și că ar fi bine să ne ferim de ei? Ori pe cei care se întorceau mai devreme din arest ori închisoare, căzând la pace cu sistemul și devenind cozile lor de topor, apoi vânzându-și părintele, fratele, prietenul sau pe mulți oameni nevinovați și curați ca lacrima? Asta nu înseamnă că nu au fost și

adevărate victime ale comunismului, oameni care au suferit îngrozitor, ei și familia lor, iar alții și-au plătit cinstea și corectitudinea cu prețul vieții.

Acum că a venit democrația și ar trebui să se discearnă între lucrurile bune și făcăturile și înfloriturile unora, care se erijează în eroi. În acest sens, ar trebui să scrieți voi, manuale și cursuri predate în școli și universități. Scrieți-vă povestea, domnule din „scaun academic” ca să vă cunosc sacrificiul și atunci am să înțeleg că înainte de comunism a fost mai bine și am să încetez să-mi mai cânt libertatea inocenței copilăriei mele, transformând-o în plângere.

Copiii din orice orânduire, fără excepție au fost liberi și fericiți în lumea lor în care s-au născut pentru că nu au avut puncte de referință pentru o altă libertate până când au sosit exploatarea și i-au pus la munci grele în fabrici și bordeluri ca să-ți poți tu cumpăra haine de 5 lei și i-a rupt de ea. Copiii din suburbiile sărăcicioase și gropile de gunoi ale marilor orașe indiene se simt foarte liberi și fericiți în comparație cu cei din orașele mari ale lumii care joacă la calculatoare și suferă pentru că nu pot avea un telefon mobil de ultimă generație. Cine nu-i liber? Tu crezi că lumea este făcută doar din scaunul și burta ta, a capitalismului necruțător și lacom de azi? Un capitalist lacom e un capitalist bătăran. Eu te cred și nu te acuz pentru că tu ești doar instrumentul stăpânului tău și ai aceeași dorință ca și noi toți, să ne creștem copiii, într-un cuvânt să supraviețuim. Privește situația întregii lumi și întreabă-te cum o poți salva. Află cine ești. Așa cum o face de o viață prin reportajele și investigațiile sale jurnalistice domnul prof. dr. Dumitru V. Marin, prezentând de o viață injustițiile aduse celor nedreptiți și realizările omului prin educație. Poți să-l salvezi pe marele Julian Assange, un copil nevinovat care se sacrifică pentru adevărul și libertatea conștiinței umane? Nu poți, precum nici regina Angliei nu a putut-o face când i s-a cerut într-o scrisoare din popor, iar ea a răspuns scuzându-se precum Nero când i s-a cerut să-l salveze pe Iisus, scriind că e o chestiune politică și nu se poate băga. Asistăm și azi la crucificarea adevărului și a libertății precum au asistat atunci, pe Golgota mii de oameni de către un pluton de soldați romani, subordonați servitori ca și tine sistemului - marelui Cezar. Cum de ți-au scăpat pe sub masă aceste legi să le aprobi, care dau imunitate hoților și mincinoșilor diplomați și a oamenilor politici care promit și jură înainte de a fi aleși sau numiți în funcții de decizie în stat, apoi dezonoarează dreapta credință, dorința de mai bine și corectitudine omului drept.

Istoria adevărată nu este cea fabricată, care „de

→ Continuare în pag. 31

Ion Teodor
PALADE

Tablou sub umbrelă

Să fi fost
luna lui Mai, către sfârșit...,
sigur, după-amiază.
Un gând, fugar, străbătea
căile de sus,
printre pușinii nori.
Fără nici un efort,
doar el, Pictorul,
îngădui norilor să picure
gândul,
prudent, clar și arar,
peste fâșiile cerului,
subțiri și de departe...,
rămase albastre.
În intervalul

dintre două respirații,
doar acolo, departe,
el, și numai el,
Pictorul,
transcrie caligrafic
acel gând fugar:
„...iar eu nu plâng
decât atunci când plouă...,
pentru ca soarele
să nu-mi adune, prea repede,
lacrimile.”
Peste ani,
printre visuri, nemăsurate toate,
dar mângâiate lin
de galbenul frunzelor de nuc,
încă mai aud, uneori,
spre dimineață,
cum plâng porumbeii...,
sticloși și flămânzi,
în curtea pustie a Pictorului,
pe caldarâmul umed.

El este...

El este...
răsărit în zori de zi,
atunci când îngerii,
surâzători,
ne înprospătează visele
cu lacrimi tăcute –
scânteii de scurtă fericire.
El este... Simbolul,
lăsat,
în cădere lină,
printre țările alburii,
odihnit,
în burniță caldă,
deasupra petalelor de rozmarin,
de infinit,
de nu mă uita.
El este ...
din Neant și
din Vale,
stâncă lustruită
de apele timpului.
El este Poetul,
răsărit din lumină...

→ Continuare din pag. 30

obicei” nu e diferită azi la voi de cea din comunism. Povestea auzită din gura celor care au trăit-o și au suferit-o pe viu să o culegem și să o facem cunoscută urmașilor noștri. Să dăruim iubire și respect, asigurând condiții decente de viață copiilor, mai bune azi decât au fost ieri și să sădim în sufletul generațiilor viitoare respect pentru cine suntem, ca oameni și neam. Eu știu că mata îți aperi scăunelul, însă nu realizezi că îți tai singur craca de sub picioare și dacă nu vom fi exterminați în viitor de vreun război atomic, așa cum prezic specialiștii și filozofii din Vest, vă va fi greu vouă, mincinoșilor să acceptați înfrângerea când veți fi puși în fața dreptății și adevărului. Ați învățat și promovat diplomația prin minciună și hoție și a sosit timpul să vă treziți la realitatea cinstei, demnității și onoarea pentru care ați fost și a fost creat cu adevărat omul. E adevărat că avem azi sute de canale color tv și curent non stop, însă emisiunile sunt toate pline de iluzii și cioburi colorate care flămânzesc sufletul și ne transformă în carne de tun pentru consumerismul burtoșilor lacomi. Un internet care este folosit cu dibăcie să ne transforme într-o lume orweliană, prin izolarea și dresarea individuală, deprivându-ne de conștiință și suflet spre crasă pervertire și depravare umană.

Internetul manipulat și controlat din umbră e ca o plasă aruncată peste întreaga planetă, transformând lumea într-un banc de peștișori. Li se va aprinde becul de undeva din afară, tot un loc virtual și toți se vor repezi să-i vadă fascinați de lumina și strălucirea razelor. Internetul nu este al omenirii așa cum ne-a fost promis când ni s-a dat, ci este proprietatea cuiva și „acesta” se folosește de el cum vrea. Internetul trebuie să devină domeniu public, nu particular. Orice particular are doar interese personale. Suntem strângulați, sufocați din ce în ce mai tare ȘI DUPĂ UN RĂZBOI NUCLEAR - Vom fi împușcați pentru o carte. Ce e scris pe hârtie rămâne așa cum și-a dorit autorul, pe când în lumea virtuală a digitalului, algoritmi programati îți remodelează cuvintele și textul după propria poftă. O carte document se poate citi și la lumânare. Felicitări domnului prof. dr. Dumitru V. Marin pentru această colecție și curajul de a o pune în print. V-ați atins de sfinți și v-ați „contaminat” de sfințenie, în timp ce americanii și chinezii sunt preocupați de deținerea locului întâi în lume la bogăție și influență, manifestare grosolană a orgoliului, în timp ce românii, în veci își vor recunoaște și slăvi cu onoare și cinste martirii.

DEMNITATEA SINCERITĂȚII

Vasile Filip

O parte din cele peste 50 de cărți publicate din anul 1993 și până la mijloc de an 2020 de scriitoarea Vavila Popovici sunt rânduite în cicluri tematice:

1. Articole, eseuri, ajuns la cel de al zecelea volum;
2. Cugetări/Reflections – patru volume;
3. Note de jurnal american – volumul de față fiind și el al patrulea.

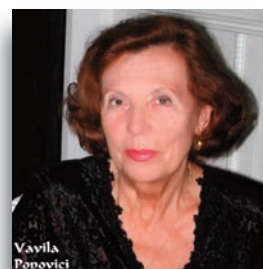
În rest – poezie și proză.

Indiferent de menirea scrierii, cea care presupune și unele deosebiri, nu doar de stil și fel de abordare a tematicii, întreaga operă a distinsei autoare este dominată de câteva elemente comune, între care sinceritatea poate fi trecută în capul listei. Vavila Popovici privește cu ochi limpezi toate întâmplările vieții. Ale ei și ale celor despre care scrie, nefardând nefericirile și fără să exacerbeze bucuriile. O ținută dreaptă și demnă, care inspiră încredere cititorului și o situează pe autoare la un nivel onorant pe scara valorilor.

Acest al patrulea volum din ciclul Note de jurnal american, *Made în USA – LULU ENTERPRISES*, în data de 03/10/2020 – este structurat tot pe ani și pe luni, cuprinzând perioada 2014-2015-2016. Și de data aceasta, coperta Teodorei Stoica sare în ochi și reține privirile. De pe coperta a patra se poate deduce un lucru esențial: între multe alte idei ce stau la temelia cărții, una se înfățișează în chip aparte: prietenia. „Prietenia este rodul iubirii, fiindcă la baza ei stă iubirea sufletelor, iar prin iubire ucidem răul, orice formă de egoism, căci egoismul este moartea inimii și boala cea mai gravă a unei societăți. Un prieten adevărat este o avere pe care o dobândim. Lui sufletul i se deschide... Prietenia este un lac găsit sau ales după mai multe căutări, în care-ți arunci sufletul, scăldându-l în apa lui caldă, limpede și liniștită...” Și, în susținerea propriei afirmații, Vavila Popovici îl cheamă în sprijin pe Cicero: „A avea un prieten, este ca și cum ai avea un alt EU. A trăi și a iubi este același lucru.”

Trăind și scriind foarte multă vreme în România, unde a acumulat o vastă, bogată în semnificații și plină de învățămintă experiență – de viață și literară, - Vavila

s-a mutat la fiicele ei, în America. Dar nu a plecat singură. A luat și casa/România cu ea. Acolo, în America, în sîpetul memoriei s-au adunat alte și alte valori, lărgindu-i și mai mult orizontul cuprinderii, cunoașterii, înțelegerii. Din preaplinul strâns cu hărnicie de om gospodăru, scriitoarea a oferit tot ce a putut. Tocmai de aceea a și făcut apel la formele de exprimare pomenite mai înainte: pentru a dăruia cât mai mult celor care simt nevoia să-și împlinească viața cu ajutorul lecturii.

Jurnalul depășește conceptul clasic al cuvântului. Expozeurile nu se limitează la simplele note - zilnice sau periodice ce țin de cotidianul existenței. Ariile de interes au extindere geografică planetară, abordare tematică multicontinentală. Un periplu universal, pe potecile cunoscute sau (încă) tănuite ale culturii de interes general. În acest spațiu, exploratorul Vavila Popovici simte cum i se împlinește ființa cu esențe perene, beneficiare fiind deopotrivă mintea și inima.

Scrie Vavila Popovici despre încercările ei de a se integra stilului de viață american, în care descoperă puține asemănări și o sumedenie de deosebiri față de cel din țara natală... „Este, iată, al șaselea an de la venirea mea pe aceste meleaguri...” Cu precizarea că momentul acestei consemnări era anul 2014, luna ianuarie. „De cum am sosit m-am integrat atât cât am putut, la felul și ritmul de viață al americanilor. Trebuie să fii activ de dimineață până seara, indiferent de vârstă”. Ei bine, atunci când vine vorba despre muncă, chestiunea se pune, în România, în cu totul alți termeni. Hărnicia proverbială a românului a eșuat în lene; cinstea pe care chiar și străinii neprieteni au băgat-o de seamă, a fost dată pe rușine; valorile neamului românesc, cele care i-au asigurat renumele până în zilele de azi, au fost înlocuite cu nume de analfabeți, semidocti, destrăbălați și răufăcători, cultivați cu nonșalanță pe scenele publice, ca fiind noua imagine a unui popor care geme înfundat de prea multele greutăți care îl apasă și a unei țări căreia i s-a furat totul, până și sărăcia.

Remarca Vavila Popovici, în luna iunie a anului 2015: „În zilele noastre oamenii timizi le este greu să avanseze. Și sunt oameni cu foarte multe cunoștințe, dar le țin în propria valiză închisă (...). Se instalează o jenă, o neputință de a exprima părerea (...). Cred că nu trebuie să dăm posibilitatea altora să vorbească în locul nostru, să acționeze în locul nostru (...) Dacă îi lăsăm, trebuie să știm că niciodată nu vor ajunge la rezultatul dorit de noi.” Ei, prietenă Vavila... Dacă ar fi, ce bine-ar fi!... Vorba lui Moș Ion Creangă: „Oameni buni, în țara asta n-ar fi rău să fie bine...” De unde, însă, atâta bine? Nu ajunge pentru toată lumea, chiar de s-ar da pe cartelă. În zilele noastre, în România, cel puțin, binele

Romulus Harda, un talent impunător

Georgeta BLENDEA ZAMFIR

Maestrul Romulus Harda, un talent impunător în redarea expresivității personalităților pictate, are auxiliar în opera sa studierea activității creative a personajelor sale. Din zodia Leului aflată sub strălucirea aurie, solară, pictorul manifestă o artă desăvârșită în redarea chipului marilor personalități de pe mapamond. În tabloul cu

personalități e și tabloul meu. Domnul Romulus Harda l-a creat după lectura unor creații artistice de-ale mele. Artista Ramona Pinte, maestră a culorii, inițiativa a curențului expresivității, cu expoziții pe tot mapamondul, ea care vinde foarte bine, când a văzut tabloul meu într-o irizare de roz, cu alură

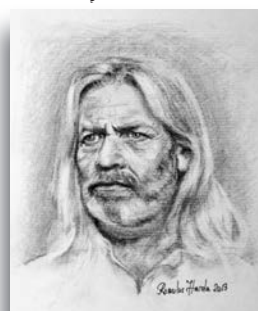

romantică dar și cu piezișul privirii care analizează cu atenție făptura umană, cu tenta mea sexi ce se reflectă în opera cu accente erotice ca și ale floriilor de măr alb-roz, ce parfumată și colorată în primăvară naște mărul rubiniu din regina toamnă – a exclamat cu o mare apreciere: „ați prins-o foarte bine pe Georgeta Blendea Zamfir”.

Neobosit în munca sa de redare a figurilor expresiv pictate, cu expoziții multiple și premii de asemenea, Romulus Harda manifestă o pasiune ardentă pentru creativitatea umană. Pictorul își însoțește tablourile cu informații multiple privind viața, opera și activitatea celor care intră sub penelul său vrăjit. Acest apetit pentru cultură, trăsătura marilor preferați ai zodiei – leii, determină valoarea portretistică a artei marelui pictor. Fie ca munca neobosită, specifică celor care nu fură, nu tâlhăresc, nu sunt trădători și cozi de topor, să rămână sub aura genială, purtându-l ca pe Leonardo Da Vinci în fruntea celor luminați de pe Terra. Așa să fie și maestrul Romulus Harda, sub ochiul Divinității!

Prof. Georgeta Blendea Zamfir, scriitoare, Doctor Honoris Causa, Președinta Academiei DacoRomână, Filiala Brașov, nominalizată la Premiul Nobel, diplomată în Theta Healing, diplomată în Qi Gong.

→ Continuare din pag. 32

este apanajul provocatorilor și promovatorilor răului. Spre binele lor, se înțelege. Se întreabă, pe bun temei, Vavila Popovici (octombrie 2015): „Mai există dragoste la oameni aleși să reprezinte acest popor așezat și cu bun simț, sau doar interes, egoism, grandomanie și prefăcătorie? Ce-i împiedică să spună adevărul, de ce folosesc minciuna?” Răspunsul ar putea fi formulat și așa: „Pentru că minciuna nu mai stă doar cu regele la masă; ea stă cu toți demnitarii administrativi ai politiciii; dar și cu alți „corifei” ai unor domenii care ar trebui să țină steagul sus, nu în bernă. Mă gândesc, în primul rând, la cei ce vor să reprezinte domeniile în care se cred mari și tari, necum ceea ce sunt cu adevărat: nimicuri.

Adevăruri care mustesc și în cartea de față, în filele căreia se regăsesc și suferințele poporului român. Și a cărui înțelepciune străveche capătă niște nuanțe noi. Și triste. Și dureroase. „Capul ce se pleacă, sabia nu-l taie.”

Dar îl umilește! „O mână spală pe alta.” Dar obrazul tot pătat rămâne! „Cu o singură floare, nu se face primăvară.” „Cu un singur fulg, nu se face iarnă.” Cea mai încurajatoare primăvară, în sufletul curat al omului se găsește; și cea mai geroasă iarnă, tot înlăuntrul omului se află. Am înțeles și din această carte, printre multe alte adevăruri și îndemnuri exprimate în diverse feluri de Vavila Popovici, că: „veninul din vorbele omului poate fi mai ucigaș decât glonțul; nu te înălța pe umerii altora, ajută-i pe ei să se ridice”. O carte de eseuri memorialistice, meditative și concluzive. Pe fondul unor incursiuni planetare prin istorie și spiritualitate, comentariile sunt îndemnuri prietenești la efortul mental, emoțional de a ieși din starea de lentoare și a deveni, toți, minți și inimi vii, active, folositoare. Mersul pe propriile picioare, printre jaloanele sugerate de marii gânditori ai neamului și ai lumii ce pot fi asemuite cu „Un cer de stele dedesubt/ Deasupra cer de stele...!”

O scrisoare ce nu s-a pierdut!

Dan MIHĂESCU

SCRISOARE DESCHISĂ CĂTRE CARAGIALE

Stimate nene Iancule,

Ambetat de tristețe și turmentat de scumpiri bezmetice, îți compun această misivă tristă și de adio, că ce mă enervează când vine vorba despre operamatale, este gogorița că satira își păstrează actualitatea, că personajele seamănă leit cu cele din zilele noastre, poltroni, tembeli, pungăși, mahalagii, hahalere, bagabonți etc.

Să avem rezon, coane Iancule, tălică ai scris pentru copii, scenarii de desene animate. Ești mărunț, neicușorule!

Ia hai, să te cocoșez cu niscaiva exemple. Matale știi cât ar costa acum o masă la "Iunion"? Și câtă verzitură îi lipești pe frunte manelistului minune, care ține acuma locul lui I.D. Ionesco? Și să te văd eu dacă ai corajul să vii pe jos de la "Iunion" acasă, noaptea. Că te dezbracă lotrii cu ranga. Heavy metal! Dacă ai vedea cine-i acușica în fruntea bucatelor, te-ai închide la "Gambrinus" și nu te-ai trezi din beție decât să te închini. Suntem o țară penală, meștere!

De la parlament la guvern, toate mangafalele cu funcții sunt în libertate condiționată. Nu știi cum și cât se fură. Răcnesc gazetele de vuiesc Carpații! Și toate oalele sparte le plătește poporul acesta de coate-goale, care nu mai visează castele în Spania. Visează căpșuni.

S-au înmulțit nesimțiii și proștii și vorba matale: "Cu prostia te poți lupta, dar ea întotdeauna învinge!" Zicea Nae Ipingescu: "Să nu mai mănânce nimeni din sudoarea, bunioară, a unuia ca mine sau ca dumneata și să șază numai poporul la masă, că el e stăpân". Mai mult de jumătate din popor e în mare mizerie și tot atâta ar vrea să-și lase țara. O

să zici că le crapă obrazul aleșilor? Ei, așa!

Unde este Rica Venturiano cu al lui "Angel radios"? E timpul cocotelor. Zița, Veta, Joița, Didina sau Mița Baston au fost sfintele-sfintelor. Parașutele au acușica golaveraj la televizor. Să vezi chestii deochiate, nene Iancule! S-a uitat și Bubico al meu la o emisiune și de atunci nu mai latră. Guiță!

Domnul Goe e ticsit de droguri și mamița vorbește la telefon, la linia fierbinte. Conul Leonida și soața și-au depus pensia la pubelă, de unde și mănâncă, Tipătescu este Nașul mafiei județene, Dandanache face tocșouri de seară, jupân Dumitrache zis "Titircă Inimă-rea" e primar și milostivește cu parcuri moca toate rubedeniile.

Se face Capitală până la matale la Ploiești, numa' borduri și mijlocul rămâne așa cu gropi, cu mahalale fără apă și canal, fără buletrică.

Cațavencu combate la gazetă contra marilor corupți, el fiind curat, deoarece până și banii lui au fost spălați. Ghiță Pristanda e finanțist acu', din negoțul cu mașini furate, alte fapte necurate ca și șpăgi nenumărate. Până și frizerul Nae Girimea se minunează câtă prostime s-a umplut de mătreață și câți politicieni devalută. O soțietate fără prințipuri morale și cinste, care va să zică.

Madalin Voicu vorbește romanes, la televizor, cu frații și surorile lui, la care s-a dat dezlegare să belească Europa. Fericiți că au un de-al lor care îi înțelege, fiind apropiat de ei ca nărav și poftă de viață. În țară, băieții deștepți lamatrapazlăcuri au strâns averi din care să se îndestuleze toate loazele lor, până la două mii paș'opt. Se fac mafioți unii pe ăilalți și mă jur pe cursul valutar că au dreptate toți. Dacă nici ei nu s-or ști între ei?...

Altminteri e "criză teribilă, monșer". Dacă ai cunoaște Parlamentul de acum i-ai dedica "Năpasta", promisiunilor guvernului schița "1 aprilie", Justiției "Lanțul slăbiciunilor", vieții noastre politice - "D-ale carnavalului", scrisoarea către FMI și Consiliul Europei este Scrisoarea pierdută", iar viitorul nostru poate fi asemuit cu "O noapte furtunoasă". Bravos națiune! Egzistă niște unii care zice că suntem "Țara lui Caragiale". Ei, așa! Moravurile de pe vremea matale erau parfum.

Și atunci, eu cu cine votez? Aceasta-i întrebarea! Cică dă-i, Doamne, românului mintea de pe urmă și pe urmă el votează la fel. Într-un singur loc ai avut dreptate, nene Iancule. Atunci când ai zis că românul s-a învățat să aibă din toate câte nimic. În fruntea soțietății s-au aburcat mitocanii și nu le poți bate obrazul, întrucât (tot matale ne-ai învățat) mitocanul se naște jignit. Încolo, frică ne e că ne-am născut în România și o să murim în Becalia! Dar să fim optimiști, că dacă nu murim o să fie și mai rău!

Un matze-fripte, coate-goale,
Ce-i este dor de matale !...

DAN MIHĂESCU, umoristul care a scris texte memorabile pentru Toma Caragiu și Tămara Buciuceanu Botez a lăsat o scrisoare de adio, înainte de a pleca dintre noi, anul acesta, (25.01.2013).

Propus de Ion Iancu VALE

Un... Cuvânt înainte

Mihail I. Vlad

Încă din 1993 de când editura Macarie a devenit o realitate de necontestat, am pus problema editării acestui volum al lui „Cafeluță” – omul care e în stare să savureze o gură de cafea o zi întreagă, omul care avea o lingură de cafea și pentru prieteni atunci când lumea aproape uitase ce este aceasta, omul care găsea prin buzunare sau pe jos exact mărunțișul care să-ți rezolve inventiv necazul imediat, neliniștitul care putea să se încăpățâneze într-un calm enervant pentru ceilalți, omul tentat să despice firul în patru până când uita de unde a început, Omul.

Nu a fost însă să fie până acum, și din vina domniei sale, considerând în fiecare moment că altcineva „promite mai mult” și trebuie să aibă prioritate la publicare, că totuși „un pic de sfială nu strică”

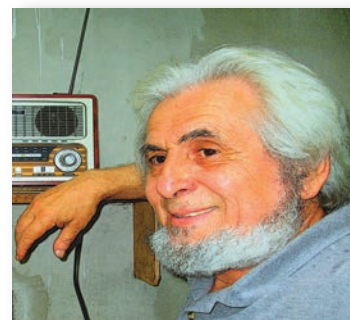
„Cafeluță” – prietenul e un român atipic ce se bucură dacă vecinul are capră și nu își pune problema să-i moară, ci cum să învețe ceva și el „chiar și numai teoretic, de amorul artei”. În privința polemicii de idei, este conform zodiei lui un berbec încăpățânat și original, de multe ori „contra curentului” doar pentru a-și

dovedi și lui însuși că „se poate și altfel”. Fiu de deținut politic, la rândul său anticomunist, marginalizat datorită faptului că se rușina „de ce reflectă oglinda diminea-ța” dacă nu spune exact ce gândește, nu a putut deveni cunoscut decât unui cerc restrâns până în 1989. Definiția lui despre poezie este aceea de a spune printre cuvinte nespusul, de-a lumina „printre bolțile slovelor” idei pentru care încă nu s-au inventat cuvinte. Iar embargoul la care a fost supus mai ales pentru că nu voia cu nici un chip să poată să-l laude pe „tovarășu” nu l-a demoralizat ci din contră, l-a făcut să se îndârjească, să se perfecționeze și să reușească sporadic și să publice în publicații ca „Săptămâna Culturală a Capitalei” sau „Suplimentul Scânteia Tineretului”

În primele zile și nopți ale lui 1990 a plămădit împreună cu încă patru-cinci împătimitii apariția „sinuciderii financiare” cum au considerat unii Revista Culturală „Târgoviștea” unde a publicat de-a lungul anilor o parte din creații, meticolos alege. A mai publicat în reviste din Maramureș, Iași, București, Timișoara și Banatul Sârbesc.

La tipărirea acestui volum cu o tentă personală unică, îi urez poetului și prietenului Liviu Gabriel Simionescu ... „la mai multe apariții”.

Mihail I. Vlad

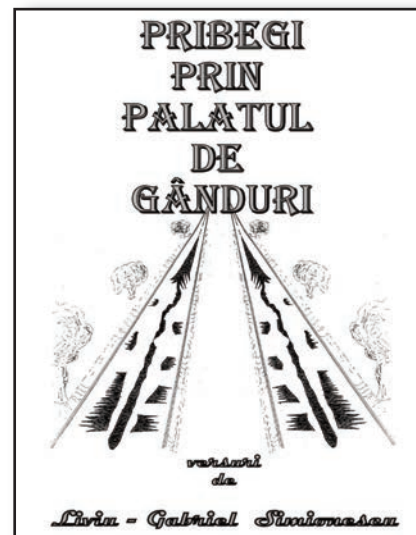

P.S. Această prezentare a fost creionată de marele suflet al mișcării culturale dâmbovițene - și de pretutindeni – care a fost Mihail I. Vlad, poreclit șugubăț și „Badea Cârțan al Doilea”, în noiembrie 2006, cu puțin timp înainte de a trece într-o altă lume.

Nu a mai apucat să vadă că insistențele lui au dat roade și această carte a apărut, dar sper că acolo Sus, acum vede și se bucură.

Ca omagiu pentru paradoxalul Prieten care mi-a fost timp de peste 35 ani, am păstrat cuvântul lui introductiv.

Liviu-Gabriel Simionescu

ȘTEFAN POPA POPA'S UN FENOMEN ARTISTIC

Veronica BALAJ

Dacă pronunți numele Ștefan Popa Popa'S, ai pășit deja în arealul artei fenomen. Al artei fără limite din perspectiva inspirației. Popas, - cum le îngăduie prietenilor să-l apeleze} - are idei creatoare gen blitz. Nu se știe cum, de unde își fac apariția scurt, asemeni unui fulger. Lungul șir al acestor

indefinibile, repetabile semne a conturat imaginea celui mai mare și mai recunoscut dar și mai

admirat reprezentant al artei caricaturii în lume. Presa franceză l-a decretat încă din anii '80, în urma prezenței sale în mai multe festivaluri de gen, unicul campion al lumii în caricatură. De fapt, palierele artistice în care s-a remarcat sunt mult mai multe, arta portretistică sau peisagistă susțin aceleași idei: talentul are esență divină, geniul nu se poate diseca în capitolte teoretice, explicite.

De aceea, în cele ce urmează voi face referire succintă, doar la recentul album apărut la Timișoara, Mai, 2020, intitulat: „Popa'S în țară și în lume”, cu subtitlul: „Brandul României din Banat”. De remarcat condiția grafică de excepție a acestuia iar ca prim fapt referențial, chiar pe copertă este fotografia autorului împreună cu Thierry Montbrial, cel care la doar 51 de ani era Președintele Academiei Franceze, iar acum, deține funcția de Director General al Institutului de Relații Externe Francez. Din aprecierile sale referitoare la personalitatea lui Popa'S, cităm un fragment ilustrativ: „POPA'S este un foarte mare artist... Pe care-l putem considera cel mai bun portretist caricaturist contemporan...”

Noul album are 298 de pagini, în care sunt prezentate selectiv, imagini color ale celor mai renumite manifestări, în speță de renume internațional unde a participat autorul. Cronologic, de-ar fi să fie descrise în detaliu s-ar ajunge la câteva volume.

Este un parcurs impresionant, de la nivel NATO, la invitații primite de la Casele Regale, prezența la expoziții în renumitele muzee ale lumii, frânturi din sutele, poate miile de articole publicate în presă de-a lungul anilor în diferite locații ale globului. Primul capitol din album:: „Brandul Popa'S” reprezintă România în lume, ne aduce aminte că este de-al nostru deși, ca valoare, aparține lumii întregi. Cu toate acestea, au fost și unii care l-au subapreciat nevenindu-le să creadă că avem în cotidianul, în spațiul nostru, un talent de esență genială. Cu timpul, s-au văzut nevoiți să accepte.

Lui Ștefan Popa Popa'S i-a fost hărăzit din plin acest dat artistic și ca urmare, nu putea aștepta nici măcar să intre în clasele primare. Desena de la vârsta de 5 ani, la 7 ani era deja publicat în paginile ziarului din orașul natal,

Caransebeș. La 14 ani, apare cu lucrare în revista Urzica, din capitală. Încă din 1972, când nu terminase studiile, primește în Franța Marele Premiu Unesco pentru caricatură dar, el va afla abia după 10 ani. Nimeni nu-l anunțase și nimeni nu-i înmânase diploma respectivă într-o Românie comunistă. Treapta spre internațional era deja cucerită. Și totuși, va studia Politehnica la Timișoara și nu artele plastice. Poate nu greșim dacă ni-l imaginăm rezolvând probleme de algebră care aveau în coadă vreun desen ironic.

Revenind la albumul în discuție, avem prilejul să fim impresionați de numărul foarte mare de imagini artistice care punctează momente calendaristice importante desfășurate pe mapamond. Drumurile i-au fost o chemare și un succes în permanență. Valoarea sa a fost descoperită și susținută încă din anii '70 de către Henry Coursaget, Președintele renumitului festival Folcloric, de la Confolens, Franța al cărui caricaturist oficial este numit Ștefan Popa Popa'S, în scurtă vreme adăugând la numele său multe alte asemenea evenimente așa încât, în 1990, are deja un album de grafică satirică finanțat de UNESCO. La acea dată, avea deja un palmares impresionant. Lumea avea porțile deschise pentru a semna și a primi lucrările sale. Are prilejul să lucreze cu mari artiști și desenatori ai lumii: Salvador Dali, portretul acestuia, realizat de Popa'S este în Muzeul Dali, intră în atenție și este apreciat de renumitul Plantu, redactorul șef adjunct de la ziarul Le Monde/, Emerson, Anglia/, Kruger, Austria/, Vasquez De Sola, Spania/ etc.

Traseul artistic parcurs de Popa'S cunoaște doar urcușul. Invitațiile se adună în număr impresionant. Ne oprim la unul din punctele de vârf ale carierei sale. Cum am precizat, este imposibil de făcut referiri exhaustive, din pricina numărului prea mare de evenimente. Momentul consacării sale internaționale, era dinainte de 1989, încă din anii 70, când presa franceză îi conferise primul loc pe podiumul mondial, însă vine la rând, momentul în care este desemnat cel mai rapid realizator de portrete satirice, desenează mai repede decât calculatorul scrie presa franceză, cu patru secunde mai repede decât calculatorul. În 17 octombrie, 1995, cu prilejul Festivalului Internațional de Caricatură de la Saint-Estève, Franța l-a depășit pe belgianul Emile Robin la recordul mondial privind viteza desenelor într-o oră. Popa'S realizând 131/oră, Emile Robin, 106. Popa'S l-a depășit pe acesta și la rezistența în timp a desenării. A realizat pe durata a 10 zile și 10 nopți 1.527 de portrete color. Așa a fost semnată intrarea sa în Cartea Recordurilor. Nu mult după, la același festival, artistul român își depășește propriul record, realizând, 2.772 de caricaturi color în 10 zile și 10 nopți. Publicul francez fiind impresionat, îl va numi, cel mai bun portretist-caricaturist privind asemănarea dintre model și portret.

Am ținut să precizez acest succes, pentru cei care nu-i cunosc îndeajuns excursul, și să nu fie de mirare că, în

2012, Ștefan Popa Popa' S a fost invitat să realizeze portretele tuturor Papilor de la Vatican. Expoziția s-a numit, Papi și Sfinți, artistul primind, înainte de vernisaj, binecuvântarea scrisă a Papei Benedict al XVI-lea. Nu se pot trece cu vederea considerațiile reproduse în paginile albumului-document și semnate de către, Prof. Paolo Merenda, Profesor de Teologie și Bioetică, Serviciul de onoare și protocol al PAPEI: „... am prezentat conducătorului nostru, Ducele Leopold, propunerea de-a avea portretul Papei la San Pietro, în sala Papilor... Personal sunt convins că o lucrare a maestrului Popa'S, va îmbogăți sala și ar adăuga mai mult prestigiu, alături de celelate lucrări de artă prezente în sala Papilor din Basilica San Pietro.”

Înalte titluri îi sunt înmânate de-a lungul anilor de la cele mai imporante personalități ale lumii. De la miniștri sau actori renumiți, la regi și șefi de state. Apropos de regalitate, americanii îl numesc, regele caricaturii, iar în Maroc, Sultanul caricaturii, după vizita făcută la invitația Regelui Hassan al II-lea.

Între capitolele albumului la care facem referire, un loc important îl ocupă secțiunea diplome scrisori de mulțumire, extrase din presă. Mă opresc la Scrisorile de mulțumire de la Casele Regale, Ducate și Principate... Exemplu: Lordul Șambelan, al Casei Regale din Norvegia, Rolf Trolee Anderson, Oslo, 2006/, Casa Regală a Bulgariei, Simeon of Saxe-Coburg and Gotha, Prin Ministru al Bulgariei, 2001-2005/, Scrisoare de mulțumire a Casei Regale a Țărilor de Jos 1 Iulie, 2014/, Scrisoare de mulțumire de la Ducatul Luxemburg, Henri, Grand-Duc de Luxemburg, Iunie, 2017/, Marele Duce al Rusiei, Romanov Georges, care-i spune: „Mulțumesc, mulțumesc, este magnific!”. Casa Regală a Spaniei, Arturo Luis Coello Villanueva, 28 Decembrie 2015, Palacio de la Zarzuela/, Principatul de Monaco, 24 Septembrie, 2013/ Casa Regală a României, Regele Mihai al României, 1994 etc.

La capitolul Premii și Distincții Internaționale, delectarea iubitorului de artă este maximă. Aproape nu poți crede că, un om, într-o singură viață poate străbate mapamondul de la un capăt la altul fie prezent la propriile vernisaje, fie invitat la diverse mari festivaluri sau competiții. De șah, scrimă sau fotbal. Se pot număra între 300 și 500 de distincții dintre cele mai importante: Marele premiu UNESCO, 1979, Premiul I -, Tokio, Japonia, Premiul pentru cea mai bună caricatură-portret, China, Trofeul festivalului Argilei pe tema caricaturii, configurația palmei artistului român fiind turnată în argilă și expusă în Muzeul Argilei. La loc de înaltă considerație se poate aminti și Premiul ROMANA CIVITAS, VATICAN, Premiul pentru Portretul Papei Ioan Paul al-II-LEA, Palmo D'Oro-Asissi, Per la Cultura di pace, 2014, Italia, Medalia de Aur a Academiei de Arte Frumoase, Moscova, la care se adugă nenumărate altele, din Cuba, până la Istanbul, sau Chișinău, Odessa, ori Serbia, Italia, Polonia, Ungaria, Belgia,

și Franța, da, în special Franța care l-a consacrat și care i-a acordat numeroase diplome și titluri onorifice.

La toate acestea se pot adăuga cele peste 100 de premii și distincții importante obținute în țară mai ales că, Popa'S este inițiatorul unor importante festivaluri naționale de profil, pe care le-a internaționalizat. Amintim în special, Festivalul de Umor, Mărul de Aur, Bistrița, Festivalul „Constantin Tănase”, Vaslui, Festivalul de umor, de la Gura Humorului, Festivalul de umor, Brăila, „Cobilița de aur”, de la Băilești, președinte, actorul de renume, Amza Pelea, „Oltenii și restul lumii” de la Slatina, „Ceapa de aur” de la Făgăraș.

Pentru a dăruia ceva din arta sa, a înființat Popa'S Academy, Școala de Caricatură Românească unde generații de tineri talentați au avut șansa de-a învăța cu Maestrul artei caricaturii și desenului satiric. Expozițiile sale personale, greu de contabilizat, alcătuiesc o nouă geografie artistică. Imposibil să le enumerăm. Dacă ar fi

să li se facă o descriere, pentru că fiecare eveniment își are mica sa istorie, volumele s-ar adăuga unul câte unul. Muzeele din toate colțurile lumii îl cunosc pe artistul din România. Din Japonia în Grecia sau Germania, Franța, Republica Moldova, Danemarca, Cehia, Polonia, Belgia, sau Muzeul de Artă din Constanța, Muzeul de Artă Timișoara, Centrul Național Militar București, lucrările atestă valoarea unui fenomen numit, Ștefan Popa Popa'S. Adăugăm ca un corolar, Muzeul Banatului, Timișoara, unde se află expoziția permanentă, Muzeul Popa'S.

Este de notorietate prezența în lucrările lui Ștefan Popa Popa'S a unor persoane -legendă în vreun domeniu sau altul, începând cu președinți de state, primi miniștri, participanți la Alianța Nord Atlantică, miniștri, sportivi de talie internațională. De la Barack Obama, la Francois Mitterand, sau Dalai Lama, Jacques Chirac, Kofi Annan, Mihail Gorbaciov, Madeleine

Albright. Participarea sa la Summit-urile NATO, unde mari nume ale lumii și istoriei contemporane au stat la rând să li se facă portretul, este un argument în plus, dacă mai era cazul, că avem de-a face cu un talent ieșit din comun. În bună vecinătate cu genialitatea. Să fii în fața Președintelui unei mari puteri cum este Rusia, să-i faci portretul domnului Putin, să-i obții un zâmbet, e o victorie. Artistică.

În presa franceză, una dintre cele mai expresive, sugestiv-metaforice, găsim notat printre altele: „Popa'S DESENEAZĂ MAI REPEDE DECÂT UMBRA SA”, traducând semnificația, am spune că, umbra umană desenează oarecum instantaneu forma trupului, și, iată, artistul român o concurează și o depășește. Pentru rotunjirea acestei prezentări, sumare de altfel, nimic mai potrivit decât una din declarațiile lui Henry Coursaget, Președintele CIOFF-UNESCO, cel care l-a descoperit pe Ștefan Popa Popa'S și l-a susținut. „Am investit în Ștefan Popa Popa'S pentru că am fost convins de acum 40 de ani că va deveni un nume de referință în peisajul artei mondiale. După cum vedeți, nu m-am înșelat”.

FESTIVALUL INTERNATİONAL „IONEL PERLEA“

Claudia VOICULESCU

Claudia Voiculescu

Organizat de Consiliul Județean Ialomița și Centrul Cultural „Ionel Perlea”, sub patronajul Comisiei Naționale a României pentru UNESCO, prestigiosul festival s-a desfășurat în perioada 29-31 iulie 2020, în aer liber, pe esplanada din fața Centrului Cultural „Ionel Perlea” din Slobozia (din pricina condițiilor create de coronavirusul pandemic), cât și la Ograda, județul Ialomița, fiind la cea de-a XXIX-a ediție. Este un an jubiliar: 120 de ani de la naștere și 50 de ani de la moartea lui Ionel Perlea, cel care a văzut lumina zilei nu departe de Slobozia, în comuna Ograda. Concursurile internaționale de interpretare vocală și dirijat s-au amânat tot din cauza molimei pandemice. Sufletul organizatoric al festivalului a fost doamna Clementina Tudor, managerul Centrului Cultural „Ionel Perlea”, domnul Victor Moraru, președintele Consiliului Județean Ialomița, și domnul consilier Ilie Cioacă. De 5 ani, dirijorul și compozitorul Sabin Pautza este directorul artistic al festivalului.

În prima zi a Festivalului, 29 iulie, am asistat la premiera celor care au participat cu lucrări la prima ediție a Concursului internațional de Arte plastice „Ionel Perlea” organizat de Asociația Pro Valores în parteneriat cu Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”. La acest concurs s-au înscris peste 50 de concurenți cu vârste între 10 și 25 ani din Republica Moldova și România. Au fost premiați 6 (șase) elevi din Republica Moldova. Premiul I a fost obținut de Daria Sirotiuc în vârstă de 17 ani din Chișinău. Lucrările de Artă plastică premiate au fost donate Centrului Cultural Unesco „Ionel Perlea”. În aceeași zi, a fost lansat volumul sopranei Florența Nicoleta Marinescu, intitulat Canto, apărut la Editura Muzicală, București, 2020. În prezent soprana, după cum singură se recomandă în prima filă a cărții, este „profesor formator”, „interpret de performanță”, „student permanent și căutător de adevăruri pe tot parcursul vieții” la Constanța. Într-un discurs elevat, a vorbit despre misiunea artei cântului, despre vocația artistului, despre tradiție și tradițional. O artistă excepțională. Cei prezenți au aplaudat-o și i-au transmis, din spatele măștilor purtate, admirație și respect. Buchetul de flori și superbul album „Castele și conace din Ialomița – istorie – memorie - poveste” (Ed. Metamorfosi, Slobozia, 2020), au fost înmânate artistei de

către domnul consilier Ilie Cioacă. Seara, la ora 20, pe scena în aer liber instalată în fața Centrului Cultural „Ionel Perlea” au evoluat soprana Rodica Ștefan (de la Teatrul Național de Operetă și Muzical „Ion Dacian”), soprana de coloratură Oana Șerban și tenorul Andrei Mihalcea (amândoi de la Opera Comică pentru Copii, București), acompaniați de Vibe

Ionel Perlea

Orchestra și dirijorul ei, Alexandru Ilie (de la Opera Comică pentru Copii), în fața unui auditoriu dornic de muzică bună. Programul a cuprins unele din cele mai frumoase și atractive lucrări de G. Rossini, G. Puccini, Johann Strauss-fiul, E. Kalman, G. Verdi, W.A. Mozart, E. Doga, Frederick Loewe, C. Gounod, F. Lehar, G. Grigoriu, Francis López, Johann Strauss – tatăl. Cei prezenți la concert, îmbrăcați ca pentru sărbătoare, au apreciat la maximum prestația celor care și-au dat toată măsura talentului lor aplaudându-i cu frenezie. A fost o seară senină și liniștită din inima Ialomiței, cea din „pustiile Bărganului” (apud Alexandru Odobescu în „Pseudo-kynegetikos”), unde românul „poate visa în voie” (Panait Istrati, „Ciulinii Bărganului”). Gazdele au oferit fiecărui solist cât și dirijorului minunate buchete de flori și câte un exemplar din albumul „Castele și conace din Ialomița”.

A doua zi, tot „căldură mare, mon cher”, vorba lui nenea Iancu. În sala de expoziții a Centrului Cultural „Ionel Perlea”, o nouă lansare de carte: „Dincolo de tăcere, sunet și gând. Integrala haikai de Theodor Grigoriu” (Ed. ARTES, 2019) a pianistei Cezara Petrescu, „validată de activitatea didactică universitară de aproape 30 de ani și de colaborarea cu Opera Națională Română din Iași și Opera Brașov” (citată de pe manșeta copertei IV a cărții). Din Prefață aflăm că „volumul propune o abordare subiectivă și lucidă în același timp, familiară și necesară în acest moment, a celor trei cicluri de lieduri compuse de Theodor Grigoriu pe versuri haiku și tanka de Șerban Codrin. (...) Este o încercare de a crea accesibilitate către cunoaștere, selectând și comprimând informații din surse bibliografice recente și de incontestabilă autoritate, relatând situații, întâmplări despre compozitor și despre poet, completate de considerații despre creația lor și de analiza plurinivelară a liedurilor în corelație cu povestea unui recital-spectacol”. Seara, concert cu Orchestra simfonică ARGESIS din Pitești, la pupitrul căreia a fost dirijorul Tiberiu Oprea. Soliști: Mădălin Sandu (vioară), Costinel Mirea (vioară), Raymond Cinpoescu (oboi) și Mihai Dima (trompetă). Scaunele albe din fața orchestrei, toate ocupate. Dincolo de gard, oameni care voiau să asculte concertul cu muzică din Strauss, Lehar, Bizet, Morricone, Ceaikovski, Kalman, Ponchielli, L. Mclean, V. Monti, Gioachino Rossini. Frenezie, bucurie, aplauze... Gazdele, au onorat soliștii și pe dirijor cu flori și cu câte un album „Castele și conace din Ialomița”.

Ziua de 31 iulie, a III-a din cadrul festivalului, a fost cea mai emoționantă. Dimineața, un autocar ne-a purtat,

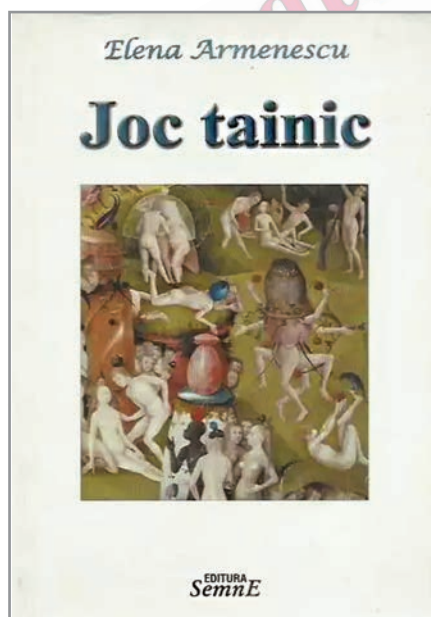
trecând mai întâi prin comuna Bucu, în comuna Ograda, locul de baștină al lui Ionel Perlea. Comună în care bunicii săi au înălțat o școală de 4 ani și o biserică (funcționale și azi și în plină desfășurare de reabilitare). Casa în care s-a născut și a trăit până la 12 ani (până-n 1912, an în care, rămas orfan de tată, pleacă cu cei doi frați și o soră, împreună cu mama lor, de origine germană, în Germania, unde învață compoziția și dirijatul) cel ce avea să cunoască, mai târziu, celebritatea ca dirijor și compozitor pe marile scene muzicale ale lumii și căruia celebrul Arturo Toscanini i-a dăruit propria baghetă dirijorală numindu-l urmașul său, s-a păstrat până azi. După vizita lui Ionel Perlea în 1969, comuniștii, instalează în ea sediul CAP-ului și apoi o transformă în depozit de îngrășăminte chimice și, într-un târziu, în oficiu poștal. Acum, recondiționată, are menirea firească și de drept a fi Casa memorială „Ionel Perlea” în care se pot admira câteva obiecte care i-au aparținut acestui fiu al Ialomiței: vechiul pian din copilărie și cu Simfonia nr. 1 în Do opus 17, un tablou cu părinții săi Margareta și Voicu, un tablou ce-l înfățișează pe dirijor pictat de fratele său Alexandru, un dulap cu partituri muzicale, un tablou cu familia Perlea în apartamentul din New York, un tablou cu Margareta Perlea cu cei patru copii (Ionel, Alexandru, Victor și Ana) la München în 1906, un tablou cu Victor, alt frate al lui Ionel, pe o comodă este așezată Simfonia concertantă pentru vioară și orchestră, 1974; în altă cameră se află pianina lui Perlea adusă din casa de la New York, arborele genealogic al familiei Perlea, un serviciu de tort, un portmoneu și carnete de cont în bancă ale dirijorului, foaia matricolă nr. 86 din anul 1909 a „elevului Perlea V. Ionel născut la 30 noiembrie 1900 în comuna Ograda, plasa Țândărei, județul Ialomița” cu „ordinea de clasificare II-lea”, vreo 4 machete de gips ale lui Ionel Perlea executate de sculptorul Ioan Bolborea (autorul grupului statuar „Caragialiana” din fața Teatrului Național „I.L. Caragiale” din București), un patefon marca Odeon și altele. O altă cameră mai mare a casei este destinată a fi sală de conferințe. În copilăria lui Ionel Perlea, această cameră era folosită de familie pentru diverse activități culturale cât și pentru teatru de păpuși (unde aveau acces numai copiii, cei din familie cât și cei din comună). Ea și-a păstrat destinația și în perioada comunistă fiind folosită pentru proiecții de film și petreceri de Revelion...

Ar mai fi fost de văzut și de menționat aici multe, dar... timpul scurt nu ne-a mai dat răgaz. Trebuia să luăm parte, în mica curte interioară, la programul ce urma să aibă loc aici. Lume puțină, așezată pe scaunele distanțate puse la umbra unor pomi. Au conferențiat: poeta Claudia Voiculescu, prof.univ.dr. Florența Nicoleta Marinescu, maestrul Sabin Pautza, poetul Șerban Codrin. Sub o salcie cu frunzele rărite de arșița soarelui cotropitor, un pian. Soprana Mihaela Stanciu, acompaniată la pian de Andra Demidov, a interpretat liedurile: „Un singur suflet verde în stepa fierbinte”, „Salcia”, „Am totu pe masa goală” versuri de poetul, dramaturgul și scriitorul Șerban Codrin, muzica, Theodor Grigoriu; „Totenwacht” versuri Hans Benzmann și „Sehnsucht”, versuri de Siegfried Trebitsch, muzica Ionel

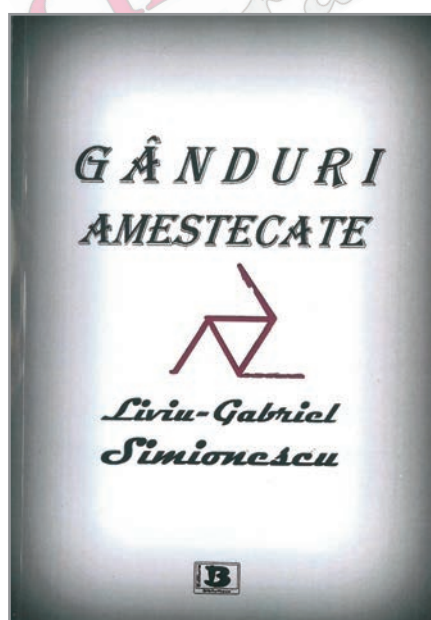
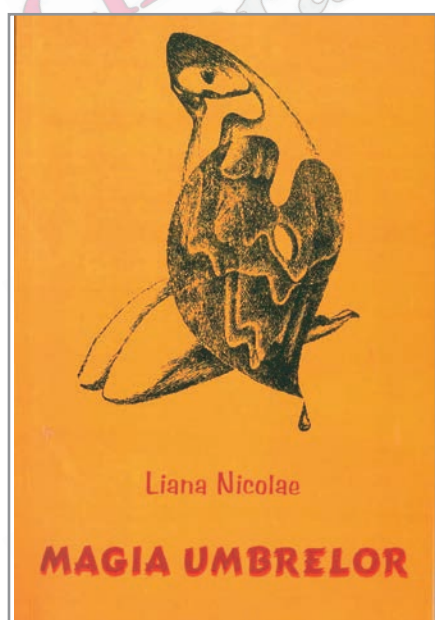
Perlea, orchestrație Sabin Pautza; „Cu miresme-amețitoare” și „Iconostas”, rondeluri de poeta Claudia Voiculescu, muzica de Sabin Pautza. Programul a fost prezentat de domnul Sebastian Crăciun, jurnalist, realizator muzical la Radio România, organizator de concerte și Președinte al Asociației Pro Valores. De altfel, dumnealui a fost prezentatorul întregului program al Festivalului „Ionel Perlea” desfășurat timp de trei zile.

Seara, la Slobozia, tot pe esplanada din fața Centrului Cultural „Ionel Perlea” s-a desfășurat cea de-a doua parte a programului din ultima zi a Festivalului. Mai întâi a fost lansată cartea de bancuri scornite de dirijorul și compozitorul Sabin Pautza intitulată „Carnaval fără măști sau Hai să (ne) râdem”, Ed. Palimpsest, București, 2020. Cartea a fost prezentată de Șerban Codrin și, cu mult haz, de însuși autorul ei, care este, de vreo cinci ani, directorul artistic al prestigiosului festival. A urmat apoi recitalul tenorului Mădălin Băldău, format la Constanța, la clasa profesoarei Florența Marinescu. Acompaniat la pian de Andra Ștefan, a interpretat din compozițiile de cameră ale lui Vincenzo Bellini și din Gaetano Donizetti. A urmat recitalul sopranei Mirela Bunoaică, pregătită de celebra soprană Maria Slătinaru-Nistor. A interpretat „Qui la voce” din I Puritani de Vincenzo Bellini, două compoziții muzicale de Oana Vardianu pe poeziile „Ghimpi” și „Eva” de Lucian Blaga, la pian Valentin Vardianu. Acompaniată de Andra Demidov, soprana Mirela Bunoaică a mai interpretat o arie din „Lucia di Lammermoor” de Gaetano Donizetti, și o alta din opera „Romeo și Julieta” de Charles Gounod. Orchestra Simfonică Acord dirijată de Eduard Dabrowski Boboia a interpretat „Little Bossa” de dirijorul și compozitorul Eduard Dabrowski Boboia. În continuare orchestra a cântat valsurile „Frumoasa Dunăre albastră” și „Voci de primăvară” de Johann Strauss-fiul. Programul s-a încheiat apoteotic cu lucrări orchestrale („Music from movies”, „Oldies and goodies”, „Russian Medley” și „Romanian Medley”) ale maestrului Sabin Pautza tot cu Orchestra Simfonică Acord dirijată de acesta.

Se poate afirma, pe drept cuvânt, că tot ceea ce s-a întâmplat în orașul Slobozia și în comuna Ograda, a întrecut orice așteptări. A fost un adevărat regal. Ialomița se poate mândri că din pământul ei a răsărit Ionel Perlea (1900, Ograda, Ialomița, România – 1970, New York, SUA) cunoscut și apreciat din România până în orașele mari ale Europei și Americii. A fost un adevărat ambasador al țării noastre ca și cumnatul său, Mircea Eliade, care a dat culturii lumii covârșitoarea lucrare „Istoria credințelor și ideilor religioase” cât și altele tot atât de importante. S-ar cuveni ca înregistrările lui Ionel Perlea de la marile case de discuri să fie mai des mediatizate spre o mai bună cunoaștere a sa de către noi, românii, care am fost văduviți amar de vreme de ceea ce a realizat Ionel Perlea pe plan dirijoral cât și pe plan componistic. În acest sens este nu numai lăudabil dar și cât se poate de onorabil că Slobozia organizează de ani buni acest prestigios festival ce poartă numele de Ionel Perlea. Fie ca minunata inițiativă să aibă ani mulți și rodnici și de aici înainte. Vivat, crescat, floreat! Iar eu pot mărturisi: et in Arcadia ego!

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Sunt viermi care fac și mătase, dar tot viermi rămân.”